

Onderzoeksverslag

GOAL!

**Sportpedagogische
competenties**

Namen: Priscilla Lengkeek, Elsbeth Cornet, Shirley Dawson en Ramona Nieuwenhuizen.

Studiejaar: 2013-2014.

Datum: 22-01-2014.

Hogeschool: Rotterdam.

Begeleidend docent: Fethi Demiryurek.

Opdrachtgever: Szabinka Dudevszky.

Organisaties: Kenniscentrum Talentontwikkeling van Hogeschool Rotterdam en Bushi-Dojo.

Inhoud

1	Voorwoord.....	3
2	Inleiding.....	4
2.1	Inleiding.....	4
2.2	Aanleiding	4
2.3	Probleemstelling.....	5
2.4	Onderzoeksdoel.....	5
2.5	Onderzoeksvraag.....	5
2.6	Onderzoeksopzet.....	6
3	Onderzoeksmethode.....	7
3.1	Kwalitatief onderzoek.....	7
3.2	Observatie.....	7
4	Onderzoeksuitkomsten.....	8
4.1	Conclusies literatuurstudie	8
4.2	Conclusies observaties.....	11
4.3	Conclusies interviews.....	14
4.4	Beantwoording deelvragen.....	15
5	Conclusies en aanbevelingen.....	19
5.1	Conclusies.....	19
5.2	Aanbevelingen	19
5.3	Planning en afspraken.....	20
	Literatuurlijst.....	21
	Bijlagen	22
Bijlage 1	Literatuurstudie.....	22
Bijlage 2	Betrokkenen bij het project	40
Bijlage 3	De opgestelde interviewvragen.....	41
Bijlage 4	Het observatie instrument.....	43
Bijlage 5	Uitgewerkte observatielijsten	45
Bijlage 6	Uitgewerkte interviews.....	53

1 Voorwoord

Aanleiding tot het opstellen van dit onderzoeksverslag is het verzoek van de opdrachtgever omtrent het verrichten van een intern onderzoek bij Bushi-Dojo naar sportpedagogische competenties en uiteindelijk de gevonden resultaten overdraagbaar te maken naar andere sportverenigingen.

In dit onderzoeksverslag staat het proces beschreven en genoemd worden de uitkomsten van de literatuurstudie, observaties en interview, conclusies en aanbevelingen. Het onderzoeksverslag bestaat uit zes hoofdstukken, de literatuurlijst en bijlagen.

Onze groep wil graag Bushi-Dojo bedanken voor hun tijd, gastvrijheid en behulpzaamheid. Ook danken wij de kinderen die meegewerkt hebben met de interviews. In het bijzonder willen wij Leo Kevelaar bedanken voor zijn medewerking en bijdrage aan het onderzoek.

Naast Bushi-Dojo willen wij Fethi Demiryurek, Szabinka Dudevszky en Carla Melchior, van de Hogeschool Rotterdam, bedanken voor hun sturing en bijdragen om het onderzoek en het eindverslag tot een goed einde te brengen.

2 Inleiding

2.1 Inleiding

Voor u ligt het onderzoeksverslag van de projectgroep GOAL! Bushi-dojo. Deze projectgroep bestaat uit de leden Shirley Dawson, Elsbeth Cornet, Ramona Nieuwenhuizen & Priscilla Lengkeek.

In het vierde jaar van een HBO opleiding volgt iedere student een Minor. Bij deze minor hoort ook een project. Dit project valt onder de Minor Gezond meedoen door sport en bewegen. Via de minor zijn wij in contact gebracht met de opdrachtgever en een praktijkorganisatie voor ons project. Onze opdrachtgever is het kenniscentrum van de Hogeschool Rotterdam, de praktijkorganisatie waarmee zij ons in contact hebben gebracht is aikidovereniging Bushi-Dojo.

In dit onderzoeksverslag geven wij de resultaten weer die wij hebben gevonden na literatuuronderzoek, observaties en interviews. De observaties en interviews zijn in de bijlage van dit onderzoeksverslag terug te vinden. Deze onderzoeksresultaten worden uiteindelijk verwerkt in een implementatieplan waarin ook onze aanbevelingen terug te vinden zijn.

Wij wensen u veel leesplezier!

2.2 Aanleiding

Het kenniscentrum van de Hogeschool Rotterdam is op dit moment bezig met het project GOAL! Waarin sport wordt gebruikt om de sociale ontwikkeling van risicojongeren positief te beïnvloeden. Goal heeft ons gevraagd onderzoek te doen naar sportpedagogische competenties van jeugdtrainers binnen de aikidovereniging Bushi-dojo. Het is de bedoeling dat de uitkomsten van dit onderzoek ook gebruikt kunnen worden door andere sportverenigingen.

Sport in combinatie met pedagogisch werk is een veel besproken onderwerp in Nederland. De sportvereniging is een belangrijke in het rijtje van opvoedmilieus. Het belangrijkste opvoedmilieu is het gezin, daarna school en als derde dus de sportvereniging (NOC*NSF, 2013). De georganiseerde sport bereikt steeds meer opgroeiende jeugd. In de sport leren kinderen namelijk vaardigheden zoals samenwerken, doorzetten, omgaan met verlies en winst, omgaan met regels en beheersen van emoties. Het is dan ook van belang dat de begeleiders binnen de sportverenigingen meer weten over sportpedagogische competenties zodat zij de kinderen optimaal kunnen ondersteunen. Maar weten de sporttrainers wel wat sportpedagogische competenties zijn. Dit gaan wij onderzoeken binnen de aikido vereniging Bushi-dojo. Deze vereniging beschikt over het fight right keurmerk, dit keurmerk onderstreept en waarborgt dat clubs en trainers verantwoord, pedagogisch en veilig omgaan met vechtsport. Bushi-Dojo heeft veel aandacht voor de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders. De uitkomsten van dit onderzoek zouden als voorbeeld kunnen gelden voor andere sportverenigingen.

2.3 Probleemstelling

Het onderzoek naar sportpedagogische competenties heeft niet alleen betrekking op Bushi-Dojo, maar is ook breder te plaatsen. In de maatschappij is steeds meer aandacht voor de rol van opvoeders buiten het gezin (leerkrachten, maar dus ook sporttrainers) en hun pedagogische verantwoordelijkheid. Uit het literatuuronderzoek blijkt dat trainers een doorslaggevende rol kunnen hebben bij gedragsproblemen: gedragsproblemen kunnen bij sport juist verergeren, maar sport kan ook een preventieve werking hebben. Hierbij is de rol van de trainer erg belangrijk.

Binnen de pedagogiek is er dan ook steeds meer aandacht voor sportpedagogische competenties. Het Verweij-Jonker instituut doet veel onderzoek met betrekking tot dit onderwerp en ook binnen pedagogiekopleidingen wordt er steeds meer aandacht aan besteed. GOAL! is een voorbeeld hiervan, dit is een project van het onderzoekscentrum van Hogeschool Rotterdam dat zich bezighoudt met sportpedagogische competenties. Vanuit dit project is de onderzoeksopdracht naar voren gekomen bij Bushi-Dojo.

2.4 Onderzoeksdoel

Het uiteindelijke doel van ons onderzoek is om de sportpedagogische competenties van de trainers bij Bushi-dojo in kaart te brengen. Dit gaan we doen doormiddel van literatuuronderzoek, interviews en observaties. Met de verkregen gegevens uit het literatuuronderzoek, de interviews en de observaties kunnen wij in kaart brengen hoe sterk de sportpedagogische competenties bij de trainers van Bushi-dojo zijn. We zullen aanbevelingen doen naar Bushi-dojo, maar uiteindelijk moeten de gevonden resultaten bruikbaar zijn voor andere sportverenigingen. De overdraagbaarheid naar andere sportverenigingen zal in ons implementatieplan besproken worden.

2.5 Onderzoeksvraag

Hoofdvraag

Welke sport pedagogische competenties bezitten de jeugdsportbegeleiders van Bushi-dojo, hoe kunnen deze mogelijk versterkt worden en welke succesfactoren/knelpunten uit de analyse we overdraagbaar maken naar andere sportverenigingen?

De volgende deelvragen zullen verder onderzocht worden:

Deelvragen met betrekking tot sportpedagogische competenties:

- Wat zijn sportpedagogische competenties?
- Wat zijn de voorwaarden voor optimale sportpedagogische competenties?
- Hoe kunnen de onderdelen kennis, vaardigheid en houding van de sportpedagogische competenties in de praktijk ingezet worden?

Deelvragen met betrekking tot Bushi-Dojo:

- Welke kennis heeft Bushi-Dojo over sportpedagogische competenties?
- Welke sportpedagogische competenties zijn er te herkennen in de lessen van Bushi-Dojo?
- Hoe worden de sportpedagogische competenties overgedragen aan de jeugdbegeleiders van Bushi-Dojo?
- Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders op het gebied van kennis en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?
- Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders op het gebied van vaardigheid en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?
- Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders op het gebied van houding en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?

Deelvragen met betrekking tot de overdraagbaarheid:

- Welke aanbevelingen kunnen we andere sportverenigingen geven, na aanleiding van de onderzoeksresultaten bij Bushi-Dojo?

2.6 Onderzoeksopzet

Projectopdracht

GOAL! heeft de opdracht voor dit project als volgt omschreven:

Onderzoek aan de hand van literatuur, deskresearch en praktijkonderzoek wat de optimale sport pedagogische competenties (kennis, vaardigheden en houding) van jeugdsportbegeleiders zijn, breng de competenties van de jeugdsportbegeleiders van Bushi-dojo in beeld, analyseer de succesfactoren, knelpunten en voorwaarden voor optimale (scholing in) sport pedagogische competenties, koppel deze terug naar Bushi-dojo met aanbevelingen voor mogelijk versterking van de competenties en maak de expertise overdraagbaar naar GOAL! en andere praktijkpartners.

Projectactiviteiten

Literatuuronderzoek

We gaan starten met een literatuuronderzoek naar de volgende thema's: De ontwikkeling van het kind, jeugd & sport, pedagogische waarde van sport, competentiegericht werken, aikido en Bushi-Dojo. De literatuurstudie gebruiken wij om inzicht te krijgen in het observeren van sportpedagogische competenties zodat we dit in de praktijk kunnen toepassen, om vanuit ons literatuuronderzoek eventuele aanbevelingen te kunnen doen aan de opdrachtgevers en om onze analyses met literatuur te kunnen onderbouwen.

Interviews

We zullen in eerste instantie Leo Keuvelaar interviewen, hij is de oprichter van Bushi-Dojo en kan ons hopelijk veel vertellen over Bushi-Dojo maar ook over sportpedagogische competenties. Daarna zullen wij de jeugdbegeleiders van Bushi-Dojo interviewen. Als alle interviews afgerond zijn, zullen we de belangrijkste uitkomsten verwerken in ons verslag en de volledig uitgewerkte interviews in de bijlage toevoegen.

Observaties

Met behulp van het observatieinstrument van Hans van den Broek zullen wij bij Bushi-Dojo de jeugdtrainers observeren. Dit observatieinstrument bestaat uit een aantal pedagogische topics die wij kunnen observeren, hierbij kunnen wij noteren hoe vaak en op welke manier de pedagogische kenmerken worden uitgevoerd. Na elke observatie zullen wij de uitkomsten bespreken en de belangrijkste uitkomsten vermelden in ons verslag.

Producten die het project oplevert

- Een literatuuronderzoek naar sport pedagogische competenties.
- Interviews met de jeugdsportbegeleiders.
- Observaties van de sportlessen met het observatie-instrument van GOAL!.
- Analyse van de succespunten, knelpunten en voorwaarden voor optimale sportpedagogische competenties.
- Verslag met aanbevelingen.
- Presentatie van onze bevindingen en aanbevelingen.

3 Onderzoeksmethode

3.1 Kwalitatief onderzoek

Ons onderzoek baseert zich vooral op de sociale werkelijkheid (bij Bushi-Dojo) en is een kwalitatief onderzoek. Een kwalitatief onderzoek baseert zich op de sociale werkelijkheid (de situatie bij Bushi-Dojo) en hoe deze werkelijkheid geïnterpreteerd wordt door de betrokkenen (de trainers van Bushi-Dojo).

Allereerst hebben wij literatuuronderzoek gedaan naar sportpedagogische competenties. Door dit literatuuronderzoek hebben wij een duidelijk beeld gekregen over wat sportpedagogische competenties zijn. Met deze kennis zijn wij van start gegaan met het opstellen van de interviewvragen. We hebben interviews opgesteld voor de oprichter van Bushi-dojo, Leo Keuvelaar, voor de jeugdtrainers van Bushi-dojo en een interview voor het NIVM om meer over het Fight Right Keurmerk te weten te komen. Daarna zijn wij gestart met het afnemen van de interviews. Voor de interviewvragen die wij opgesteld hebben verwijzen we u naar bijlage 2 van dit onderzoeksverslag.

3.2 Observatie

Naast het literatuuronderzoek en de interviews hebben wij de trainers geobserveerd tijdens het training geven. Dit hebben wij gedaan met het observatieinstrument wat wij van Hans van den Broek gekregen hebben. Wij zullen Hans van den Broek persoonlijk feedback geven over het observatie instrument, deze feedback wordt niet in de verslagen genoemd. Voor het observatieinstrument verwijzen wij u naar bijlage 3 van dit onderzoeksverslag.

Het observeren hebben wij in tweetallen gedaan, de tweetallen bestonden uit één fysiotherapiestudent en een student van één van de andere opleidingen (SPG of pedagogiek). Door deze samenstellingen konden we elkaar aanvullen tijdens het observeren, elke discipline kijkt op een andere manier naar iets. Het observatieinstrument bestaat uit 5 onderwerpen, elke les hebben wij een onderwerp gekozen waar we ons vooral op zouden richten. Na de observatie hebben wij dingen gevraagd/besproken over wat ons opgevallen was.

4 Onderzoeksuitkomsten

4.1 Conclusies literatuurstudie

In dit hoofdstuk worden de conclusies vanuit de literatuurstudie beschreven, hierbij worden een aantal onderwerpen beschreven, namelijk: de ontwikkeling van het kind, jeugd en sport, competentiegericht werken en de sport aikido. Bij het analyseren van de literatuur wordt met name rekening gehouden met de deelvragen zoals die in het plan van aanpak opgesteld zijn.

Ontwikkeling van het kind

Om bezig te kunnen zijn met sportpedagogische competenties is het van belang om op de hoogte te zijn van de belangrijkste aspecten in de ontwikkeling van kinderen. Er zijn verschillende theorieën die de ontwikkeling van kinderen beschrijven. De kennis over de ontwikkeling van kinderen is nodig om de trainingen aan te passen op de belevingswereld van een kind. In deze literatuurstudie komen de theorieën van Piaget, Erikson en Freud aan bod.

Volgens Piaget bevinden kinderen zich eerst in de preoperationele fase (van twee tot zeven jaar), deze fase wordt gekenmerkt door egocentrisme: het denken van het kind richt zich nog vooral op de eigen persoon. Na deze periode komen kinderen in het concreet operationele stadium terecht (ongeveer vanaf het zevende tot en met het twaalfde jaar), in deze fase leren kinderen om logische verbanden te leggen tussen gebeurtenissen, voorwerpen en vraagstukken.

Erikson zegt dat kinderen tot aan de volwassenheid vijf stadia doorlopen, waarbij ieder stadium gekenmerkt wordt door een conflict die goed doorlopen moet worden om naar een volgend stadium te kunnen gaan. De eerste fase is die van vertrouwen vs. wantrouwen, in deze fase leren kinderen in welke mate ze de medemens kunnen vertrouwen. De tweede fase staat in het teken van autonomie vs. schaamte en twijfel, hierbij leren kinderen zelfstandig te worden en de ouders los te laten. In de derde fase (initiatief vs. schuldgevoel) leren kinderen hoe ze initiatief kunnen nemen en in de vierde fase (vlucht vs. minderwaardigheid) gaan kinderen door middel van de mate van ontvangen erkenning een zelfbeeld ontwikkelen. De laatste fase richt zich op identiteit vs. rolverwarring, in deze fase wordt er een eigen identiteit gevormd.

Volgens Freud bevinden schoolkinderen zich in de latenteperiode. Het afhankelijke gedrag van de kinderen richting de ouders neemt af, op motorisch gebied ontwikkelt het kind zich en ook leert het kind het verschil tussen goed en kwaad. Door ontwikkelingen in het geheugen en het denkvermogen neemt het intelligentieniveau tijdens de basisschoolperiode toe, op moreel gebied worden de kinderen steeds minder egocentrisch. Naast de ontwikkeling van het kind beschrijft Freud ook een aantal opvoedingspatronen: het autoritaire patroon (het kind moet altijd gehoorzamen), het toegeeflijke patroon (agressief en seksueel gedrag wordt vaak getolereerd), het verwaarlozende patroon (de opvoeders tonen weinig interesse in het kind) en het structurerende- reciproke patroon (waarin normen en waarden en zelfstandigheid worden aangeleerd).

Voor de trainers van Bushi- Dojo is het belangrijk om rekening te houden met de fase waarin het kind zich bevindt. De jongste jeugdleden van Bushi- Dojo bevinden zich bijvoorbeeld in de pre- operationele fase (volgens de theorie van Piaget) en zullen zich hierdoor niet altijd goed in de ander kunnen verplaatsen. Vooral bij een contactsport als aikido is dit een belangrijk aspect om rekening mee te houden.

Jeugd en sport

Ook de invloed van sport op jeugd is een belangrijk aspect bij het werken met sportpedagogische competenties. Wat leren kinderen nou eigenlijk van sport?

Sport is voor veel kinderen een bezigheid waarbij ze belangrijke vaardigheden aanleren, zoals: doorzetten, leren omgaan met tegenslagen, verantwoordelijkheid nemen, initiatief nemen, samen werken, omgaan met feedback, leren aan de regels te houden, omgaan met emoties, zelfvertrouwen ontwikkelen en zelfwaardering ontwikkelen. Hierbij is plezier in de sport een belangrijke voorwaarde om deze vaardigheden te kunnen leren. Voor Bushi- Dojo betekent dit dat ze zich bewust moeten zijn van de vaardigheden die de kinderen leren door middel van sport en dat ze de trainingen hier bijvoorbeeld ook op zouden kunnen richten, maar dat ze hierbij het aspect 'plezier' niet uit het oog moeten verliezen.

Volgens het VU Medisch Centrum in Amsterdam heeft sport ook een positieve invloed op de leerprestaties van kinderen, dit komt volgens het VU doordat de celgroei in de hersenen beter wordt gestimuleerd. Ook worden er hormonen aangemaakt tijdens het sporten waardoor kinderen zich prettiger voelen. Daarnaast leren kinderen tijdens het sporten om zich aan de regels te houden en discipline te tonen. Ook uit onderzoek van het Verweij-Jonker instituut blijkt dat er een positief verband is tussen sportdeelname en schoolprestaties. Ouders van kinderen die meedoen aan schoolsportverenigingen geven aan dat hun kinderen gezonder en fitter zijn geworden door het sporten.

In de literatuur worden een aantal belangrijke pedagogische aspecten genoemd die tijdens sport naar voren komen, namelijk: de sociale ontwikkeling (het ontstaan en onderhouden van vriendschappen), zelfvertrouwen (bij individuele sporten vooral in individuele taken, bij teamsporten vooral in het samenwerken), de emotionele ontwikkeling (omgaan met teleurstellingen) en de invloed van trainers/vrijwilligers op het gedrag van kinderen.

Wat betreft gedragsproblemen bij kinderen kan sport op twee manieren invloed hebben: sport kan een preventieve werking hebben bij gedragsproblemen, maar sport kan ook juist agressie opwekken. Hierbij is de houding en rol van de trainer vaak doorslaggevend. Belangrijke competenties van de trainer die hierbij genoemd worden zijn: interesse tonen, bezorgdheid tonen, warmte uitstralen, humor, vertrouwen tonen, respect tonen, standvastig zijn, betrouwbaar zijn, grenzen bewaken, regels hanteren en haalbare doelen stellen. Daarnaast is het belangrijk dat trainers aandacht schenken aan het behalen van een doel (wedstrijden winnen), de samenwerking in het team en dat trainers duidelijk maken dat fouten gemaakt mogen worden. Dit zijn belangrijke aspecten waar de trainers van Bushi-Dojo rekening mee kunnen houden.

Pedagogische waarde van sport

In de Nederlandse samenleving van nu heeft sport een belangrijke pedagogische waarde. Sport staat op de derde plek in het opvoedmilieu, gezin op één en school op twee. Door sport worden aan kinderen verschillende (sociale) vaardigheden gevraagd, zoals samenwerken, omgaan met regels en gezag en doorzetten als het moeilijk wordt/is. Voor wij bij Bushi-dojo de pedagogische competenties gaan onderzoeken moet het voor ons duidelijk zijn wat de waarde er van is en wat het inhoudt.

Om een goede training te kunnen geven aan kinderen is er een veilig pedagogische klimaat nodig binnen de lessen. Dit klimaat bereik je wanneer je als trainer weet hoe de ontwikkeling van kinderen verloopt. Om veilig en verantwoord training te geven aan kinderen is het belangrijk aan te sluiten op de belevingswereld, de wensen en de behoefte van het kind. Het verschil tussen een kind van 6 en 12 is door de enorme ontwikkeling die het kind doormaakt enorm groot. Zoals eerder al beschreven is het hierdoor erg belangrijk dat de trainers van Bushi- Dojo bewust zijn van de (leeftijds)fase waarin een kind zich bevindt en hoe ze hier het beste mee om kunnen gaan.

Een optimale pedagogische relatie kan worden bereikt door het toepassen van een aantal pedagogische principes. Die pedagogische principes zijn: empathie, openheid, belangstelling

voor de ontwikkeling van het individu, stimuleren van bewegen, duidelijkheid en structuur, beperking van het competitie-element, samenspelen met groepsgenoten en bieden van een toekomstperspectief. Dit zijn aspecten die trainers van Bushi- Dojo in hun handelen kunnen toepassen.

Competentie gericht werken

Om competentie gericht te kunnen werken is het in de eerste plaats van belang om te weten wat competenties precies zijn. Een competentie is een omschrijving van vaardigheden, houdingen en inzichten, die een professional in staat stellen om taken, die deel uitmaken van een functie of rol, op een goede wijze te vervullen. Hierbij horen een aantal belangrijke aspecten, namelijk: specificiteit, inter-graviteit (competenties zijn ondeelbaar), duurzaamheid (competenties zijn veranderbaar in tijd en context), leerbaarheid (er is tijd nodig om competenties eigen te kunnen maken) en onderlinge afhankelijkheid (de verschillende competenties staan op een bepaalde manier in relatie met elkaar).

Een nadeel aan competentiegericht werken is dat de sturing van het werk minder nauwkeurig is. Ook is het toetsen van competenties vrij lastig. De voordelen van het competentiegericht werken zijn vooral te vinden in het formuleren van opleiding- en beroepsprofielen (deze zijn meer praktijkgericht). Omdat het toetsen van competenties vrij lastig is, is er nog geen duidelijk effectonderzoek met betrekking tot competentiegericht werken.

Aikido

Wij doen onderzoek binnen een aikido vereniging, geen van onze groepsleden wist wat aikido was. Voor wij gestart zijn met het praktijkonderzoek hebben wij ons eerst verdiept in aikido, zodat we ongeveer wisten wat we konden verwachten tijdens de trainingen.

Aikido is het best te omschrijven als een bewegingskunst die het best te gebruiken is als een manier om jezelf te verdedigen. De sport is ontstaan uit het Aiki-jutsu, één van de oudste Japanse krijgskunsten. In het aikido gebruik en vervorm je de kracht van je tegenstander, hierdoor heb je als aikidoka zelf weinig lichaamskracht nodig. Je controleert en neutraliseert de aanval. Het aikido kent geen aanvalstechnieken en bij aikido zoek je niet zelf de confrontatie met een tegenstander op.

De volgende aspecten worden aangeleerd bij aikido:

1. Flexibel zijn;
2. Je kunnen focussen/concentreren;
3. In evenwicht of in balans blijven;
4. Het ontwikkelen van een goede timing;
5. Het maken van een goede afstand tussen jezelf en je tegenstander;
6. Het ontwijken van aanvallen;
7. Ontspannen en rustig zijn;
8. Creatief zijn;

Het grootste verschil tussen het aikido en ander vechtsporten is dat er in het aikido geen competitie zit en dat aikido puur defensief is. Het woord aikido bevat drie elementen, waarmee een goed beeld van de sport wordt gegeven:

Ai	-	合	-	Harmonie, eenheid
Ki	-	氣	-	Mentale, innerlijke energie
Do	-	道	-	Weg, manier, oefening

4.2 Conclusies observaties

In dit stuk vinden jullie de meest opvallende uitkomsten van de observaties, voor de algehele uitgewerkte observaties verwijzen we u naar bijlage 3. We hebben de volgende personen geobserveerd: Patrick Schuilenbrug, Aad Hertogs en Jeroen Stoute. Voor een beschrijving van de functies van deze personen, de datums van de interviews/observaties en de locaties verwijzen we u naar bijlage 2 van dit onderzoeksverslag.

De sportleiders zorgen voor een veilig en ordelijk klimaat.

Voor een veilig en ordelijk klimaat in een training is het van belang dat de omgangsregels duidelijk zijn voor zowel de kinderen als de trainer. De trainer zal moeten samenwerken, gezag uit moeten stralen en de rust in de les moeten bewaren.

Opvallende punten observaties:

In elke les is er ruimte voor een dolletje, maar wanneer de trainer verder wil met zijn les gebeurt dit zonder verdere waarschuwingen.

De omgangsregels worden in de les niet benoemd, maar dit is ook niet nodig, ze zijn voor de kinderen wel duidelijk. Eén van de trainers verklaard dit als volgt: *“De omgangsregels weten de kinderen die al langer trainen, de nieuwe kinderen zien het gedrag van de andere kinderen en gaan hierin mee. Hierdoor gaan ze op een rij zitten, zitten ze rechtop enzovoort.”* Bij nieuwe technieken wordt de veiligheid wel benadrukt.

De mate van gezag verschilt per trainer, de één heeft een natuurlijk gezag, de ander heeft meer een gelijkwaardige band met de kinderen en een combinatie van beide is ook voor gekomen. Alle vormen hadden effect, in de lessen heerste rust en het komt tijdens de lessen vrijwel niet voor dat er een kind aangesproken moet worden.

Conclusie:

In de geobserveerde lessen heerst een veilig en ordelijk klimaat. Er wordt heel veel nadruk gelegd op veiligheid, zowel lichamelijke veiligheid als de veiligheid in de relatie tussen kind en trainer en de veiligheid tussen de kinderen onderling. De veiligheid wordt gewaarborgd door alle kinderen bij hun naam te noemen en bij de les te betrekken en bij iedere nieuwe techniek wordt de veiligheid benadrukt. De trainers en de kinderen gaan op een leuke sportieve manier met elkaar om.

De sportleiders en de jeugdprofessionals zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten, zodat er een motivatiegericht klimaat ontstaat.

Wij hebben er hier vooral op gelet of de trainer sportief gedrag laat zien, hoe hij de kinderen stimuleert en motiveert, wat voor aandacht hij aan de kinderen geeft en of er een goede sfeer hangt in de training van de trainer.

Opvallende punten observaties:

Bij iedere observatie kwam duidelijk naar voor dat de trainers passie hebben voor het aikido en met plezier en veel enthousiasme training geven aan de kinderen. Sommige trainers doen soms ook op een leuke en sportieve manier mee met spelletjes/oefeningen.

De verantwoordelijkheid voor het wel of niet meedoen met de training ligt in de meeste lessen bij het kind zelf. Zolang het kind de rest niet beïnvloed met zijn gedrag, wordt zijn ‘slechte’ gedrag genegeerd. Hierdoor wordt het continu aanspreken van kinderen op hun gedrag beperkt. In één van de trainingen waren er 2 jongens die constant samen aan het klieren waren, de trainer negeerde ze in eerste instantie maar toen zij de training voor de rest verstoorde greep hij wel in. Dit werd als volgt verklaard: *“Wanneer 2 kinderen er beide voor kiezen te gaan klieren in plaats van te trainen is dat hun verantwoording. Maar toen zij elkaar gingen slaan met de banden werd de hele groep hier door afgeleid en dat vind ik niet*

kunnen. Ik leg graag de verantwoording bij de kinderen, ze moeten niet voor mij hun best doen, maar echt omdat ze dit zelf willen.”

Tijdens een andere observatie lag deze verantwoordelijkheid bij de trainer zelf, een kind wordt 1 keer gewaarschuwd, helpt dit niet dan moet hij/zij op de bank. Wanneer het kind zich dan weer niet gedraagt mag hij/zij niet meer meedoen met de les.

De kinderen worden gemotiveerd om de oefening ook eens met hun zwakkere kant te doen, bij zware oefeningen worden de kinderen gemotiveerd het beste uit zich zelf te halen, maar hierbij wel naar hun lichaam te luisteren en te stoppen wanneer het pijn doet.

Wanneer een kind moeite heeft met een bepaalde techniek wordt hij/zij gekoppeld aan een kind die, die techniek wel beheerst. “Je onthoudt dingen beter wanneer je iets voor” wordt als uitleg gegeven waarom de kinderen elkaar helpen. Lukt het dan nog niet, dan neemt de trainer het kind apart en oefent de techniek stap voor stap. Als een bepaalde techniek beter gaat, krijgen de kinderen een compliment.

Conclusie:

Er heerst in de trainingen zeker een motivatiegericht klimaat, de kinderen worden continu gemotiveerd nieuwe dingen te leren of zich verder te ontwikkelen. Het is alleen aan het kind zelf om de verantwoording hier voor te nemen. Doordat de trainers de trainingen met veel plezier en enthousiasme geven, trainen de kinderen met veel plezier en is er ruimte voor succeservaringen.

De sportleiders bieden een didactisch onderbouwd programma.

Hier draait het vooral om de opbouw van de trainingen, de uitleg van oefeningen en de orde tijdens de training.

Opvallende punten observaties:

Het groeperen van de kinderen aan het begin van de les doet iedere trainer op zijn eigen manier. De één laat de kinderen eerst even hun gang gaan met een bal, wanneer het tijd is klappt de trainer één keer in zijn handen en gaan de kinderen netjes in een rij op de knieën zitten. Bij een andere training bepaalde de trainer waar en naast wie de kinderen gingen zitten.

De opbouw van elke training was ongeveer hetzelfde, er wordt begonnen met groeten, dan wordt er een warming up gedaan waarbij alle spiergroepen opgewarmd worden. In de kern worden verschillende technieken geoefend, afgewisseld met soms een wat luchtigere oefening of een spel. Als afsluiting wordt een rustig spel gedaan en weer gegroet. De kinderen lijken gewend te zijn aan deze opbouw.

De oefeningen worden vaak voorgedaan door de trainer met één van de kinderen, telkens een andere leerling. Soms mogen twee kinderen een oefeningen/techniek voordoen. Daarna gaan de kinderen zelf oefenen in tweetallen, de tweetallen worden telkens door gewisseld. Hierdoor oefenen kinderen van verschillende niveaus met elkaar en kunnen ze veel van elkaar leren.

De trainers nemen tijdens de training een strategische positie in, bij de uitleg staan zij voor de groep, wanneer de kinderen aan het oefenen zijn wordt er afstand genomen zodat er een overzicht is over de hele groep of de trainers lopen langs alle tweetallen en helpen waar nodig.

Conclusie:

De trainingen worden goed opgebouwd, de vaste opbouw: groeten, warming up, kern, afsluitend spel/cooling down, groeten. Deze opbouw is fysiologisch gezien een goede

opbouw voor het lichaam. Het lichaam/de spieren moeten eerst opgewarmd worden voor er begonnen kan worden met trainen, aan het eind is het belangrijk dat de kinderen doormiddel van de cooling down hun warmte kwijtraken.

De sportleiders hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd.

Bij dit punt wordt gelet op de manier van feedback geven, het stellen van leerdoelen, hoe in het handelen rekening wordt gehouden met het gedrag van jongeren en of er passende en uitdagende opdrachten gegeven worden.

Opvallende punten observaties:

Kinderen die moeite hebben met een bepaalde oefening krijgen individuele aandacht tijdens de meeste trainingen. De oefening wordt dan nog eens rustig uitgelegd en een paar keer samen geoefend met de trainer. Bij verbetering wordt er een compliment gegeven aan het kind.

Bij de uitleg van een oefening wordt er verteld waarom een oefening gedaan wordt en wat het doel is van de oefening.

Er worden passende en uitdagende opdrachten gegeven, maar in de ene les krijgen alle kinderen dezelfde oefening en in de andere les worden de oefeningen aangepast aan het niveau van de kinderen. In de les waar alle kinderen dezelfde opdracht krijgen, krijgt een groepje die de oefening onder de knie heeft een uitdagendere oefening. Hierdoor blijven allen kinderen gemotiveerd meedoen.

De kinderen worden betrokken bij de trainingen, er worden continu vragen gesteld aan de kinderen zodat ze actief deelnemen aan de training.

Conclusie:

De trainers stellen zich coachend op naar de kinderen, maar stimuleren de kinderen ook elkaar te coachen. Hierdoor is iedereen actief bij de les betrokken, de kinderen die iets makkelijk vinden worden uitgedaagd de kinderen die moeite hebben mee te trekken naar hun niveau.

De sportleiders en de jeugdprofessionals werken met de jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport. Denk aan het bereiken van doelen en doorzettingsvermogen.

Voor ons was het hier het belangrijkste of de trainer de relaties tussen kwaliteiten in de sport en andere leefgebieden legt en of er aandacht is voor het kind zelf, niet alleen op sportief gebied.

Opvallende punten observaties:

Wanneer een kind een bepaalde techniek of oefening heel goed kan, mag hij/zij dit voordoen voor de hele groep. Door dit te mogen doen worden zijn kwaliteiten beloont.

Bij één van de trainers werd er veel individuele aandacht gegeven aan de kinderen die moeite hebben met bepaalde oefeningen of moeite hebben de concentratie te bewaren. De trainer oefende met deze kinderen wat vaker samen.

Een mooi voorbeeld over het uitleggen van de essentie van aikido in een voorbeeld uit het dagelijks leven: "Wat als iemand jou slaat, mag je dan als aikidoka terug slaan?" Waarop één kind antwoorde: "Ja." Na dit antwoord vertelde de trainer: "Je zou kunnen terug slaan inderdaad, maar bij aikido leer je juist de dingen op een andere manier op te lossen."

Voor de training wordt er gesproken met ouders, de trainers hebben interesse in hoe het gaat met het kind buiten de training, maar ook in hoe het met de ouders zelf gaat. De ouders

zijn erg positief over de trainer. Een vrouw zei uit het niets: “Ik kan met een gerust gevoel mijn kind hier laten trainen, de trainer is betrokken en enthousiast”.

Conclusie:

Er wordt in de trainingen gewerkt aan de ontwikkeling van vaardigheden die buiten de sport gebruikt kunnen worden. De kinderen leren hoe ze op een andere manier kunnen reageren op bijvoorbeeld geweld. Ook leren ze hun eigen kwaliteiten kennen, deze kunnen ze in het dagelijks leven inzetten.

4.3 Conclusies interviews

In dit stuk vinden jullie de samenvatting van de interviews, voor de uitgewerkte interviews verwijzen we u naar bijlage 4 van het onderzoeksverslag. We hebben de volgende personen geïnterviewd: Leo Keuvelaar, Patrick Schuilenbrug, Aad Hertogs en Jeroen Stoute. Voor een beschrijving van de functies van deze personen, de datums van de interviews/observaties en de locaties verwijzen we u naar bijlage 2 van dit onderzoeksverslag.

Conclusies interviews leraren

Wat alle trainers gemeen hebben is dat er altijd rust en respect in terug komt.

De trainers zijn allemaal getraind in het lesgeven van aikido en hebben daar een bewijs van. Ook doen ze regelmatig cursussen zoals: autisme, seksuele intimidatie, drukke groepen kinderen, pedagogiek, didactiek deze worden gegeven door het Nederlands instituut voor vechtsport en maatschappij. Ook worden er interne cursussen gegeven door Leo zelf.

Door aikido Nederland worden de volgende competenties verwacht:

1. Geven van trainingen en lessen op dangraad niveau
2. Coachen/leiding geven aan een Aikido demo team
3. Ontwikkelen en uitvoeren van Aikido technisch beleid
4. Bevorderen competentieontwikkeling Aikido kader
5. Onderhouden van externe contacten

De meeste trainers die geïnterviewd zijn weten wat de pedagogische competenties inhouden. één trainer kon dit niet goed benoemen, maar toen er verder naar gevraagd werd kon hij dit wel opnoemen, maar van de term had hij niet eerder gehoord.

De meeste trainers zijn door Leo zelf getraind en dit zie je in de interviews terug komen. De meeste denken hetzelfde over manier van lesgeven en de omgang met de kinderen. De trainers hebben regelmatig vergaderingen en hebben hierdoor volgens eigen zeggen een gezamenlijke visie.

Ook zijn ze het er over eens dat er wel leiding gegeven moet worden maar dat het niet autoritair moet zijn. Ze spelen in op de groep, maar verwachten wel altijd respect en indien het verwacht wordt rust in de groep. Niet alleen respect naar de trainer maar ook respect naar elkaar. Dit wordt dan ook teruggekoppeld naar de opvoeding en daarin kan aikido een zekere invloed op hebben.

De trainers vinden het erg belangrijk dat de kinderen zich veilig voelen, maar er blijft wel een zekere afstand tussen trainer en kind. Zo komen de trainers niet in de kleedkamers, alleen in een eventuele noodsituatie

De trainers weten waar ze over praten en je kan merken dat ze getraind zijn. De kinderen weten heel goed waar ze aan toe zijn en dit geeft veel rust in de les. Dat de veiligheid voorop staat is erg duidelijk op verschillende punten. Ze kijken verder dan alleen de lichamelijke veiligheid, maar ook zijn ze erg van de veiligheid tussen de kinderen. Er is een streng anti-

pest beleid, ook is er een beleid om de relatie van trainer en kind te waarborgen dit komt heel duidelijk naar voren.

Wat opvallend was tijdens de lessen en tijdens de interviews, is dat er veel verschil is in de benadering van kinderen die de les verstoren. De ene trainer neemt zelf de verantwoording en waarschuwt de kinderen werkt dit niet na twee keer mag het kind niet meer meedoen met de les en word er na de les met het kind gesproken over zijn gedrag. De andere trainers leggen de verantwoording meer bij de kinderen zelf, doen ze niets is dat aan de kinderen, zolang ze de les maar niet verstoren. Hier is wel een groot verschil in te zien.

Conclusie interview Leo Keuvelaar

Leo geeft duidelijk aan dat hij de sportpedagogische competenties erg belangrijk vind, hij kan ze duidelijk benoemen. Hij vindt het erg belangrijk dat er goed met de kinderen omgegaan word. Er moet een vertrouwensband zijn, maar tot zekere hoogte en dit word duidelijk afgebakend. Ook moet je leiding kunnen geven op een groep en zeker bij jonge kinderen is dit erg belangrijk. Ook vind hij het belangrijk dat iedereen goed om kan gaan met kinderen met een gedragsstoornis als ADHD of autisme. Dit komt vaak voor en de leraren moeten daar op in kunnen spelen, daarom worden er intern en extern trainingen gegeven aan de leraren.

Ook staat respect op nummer één maar hij vindt dit zelf ook een moeilijk punt aangezien respect moeilijk meetbaar is. Leo vindt het niet meetbaar omdat het niet aan te tonen is, wat de één respectvol vind, vind de ander misschien helemaal niet zo.

Ook wil Leo ze een bepaalde discipline bijbrengen die normaal de ouders moeten doen. Het moet ook niet autoritair zijn maar hij vind het belangrijk dat ze het meekrijgen. Hij verwacht ook dat de andere trainers dit meegeven in hun lessen.

Leo geeft aan dat kinderen veranderen door aikido, na een half jaar tot een jaar zijn de kinderen over het algemeen rustiger dan toen ze net begonnen. Deze verandering vindt niet alleen plaats binnen de lessen, maar ook in het dagelijks leven. Deze verandering wordt terug gekoppeld door de ouders.

Het is duidelijk te merken dat Leo goed nagedacht heeft over de competenties die hij en de rest van de trainers moet hebben om een goede trainer te zijn. Ook weet hij goed wat hij wil bereiken in zijn lessen en wat hij van de kinderen verwacht.

Conclusie interview NIVM

Fight right keurmerk

Dit keurmerk kan behaald word als de club vechtsport, op een veilige en verantwoorde wijze word gegeven, binnen een goed pedagogisch klimaat en waar maatschappelijke betrokkenheid een belangrijke plek heeft. Er vind 1 keuring plaats door een externe keurmeester op de club zelf om te bepalen of de club aan de eisen voldoet. Dit keurmerk is drie jaar geldig en kan daarna verlengt worden. Er worden steekproeven gedaan of er echt daadwerkelijk aan de eisen voldaan wordt. Ook helpt het NIVM de clubs in een begeleidingstraject om aan de eisen te kunnen voldoen. Het moet voor de club wel haalbaar zijn want er zitten kosten aan vast van 998 euro.

4.4 Beantwoording deelvragen

Deelvragen met betrekking tot sportpedagogische competenties:

Wat zijn sportpedagogische competenties?

Voor dit project hebben we literatuuronderzoek gedaan naar sportpedagogische competenties, competentie gericht werken, pedagogiek en sport & jeugd.

Allereerst hebben wij onderzoek gedaan naar wat competenties nu eigenlijk zijn. Een competentie is een omschrijving van vaardigheden, houdingen en inzichten, die een professional in staat stellen om taken, die deel uitmaken van een functie of rol, op een goede wijze te vervullen. Hierbij horen een aantal belangrijke aspecten, namelijk: specificiteit, intergraviditeit (competenties zijn ondeelbaar), duurzaamheid (competenties zijn veranderbaar in tijd en context), leerbaarheid (er is tijd nodig om competenties eigen te kunnen maken) en onderlinge afhankelijkheid (de verschillende competenties staan op een bepaalde manier in relatie met elkaar). Er kan bijna overal gewerkt worden met competenties. Bij kinderen worden competenties vaak gebruikt om vaardigheden aan te leren. Deze kunnen ook in de sport gebruikt worden.

Volgens Freud bevinden schoolkinderen, onze doelgroep, zich in de latentieperiode. Het afhankelijke gedrag van de kinderen richting de ouders neemt af, op motorisch gebied ontwikkelt het kind zich en ook leert het kind het verschil tussen goed en kwaad. Door ontwikkelingen in het geheugen en het denkvermogen neemt het intelligentieniveau tijdens de basisschoolperiode toe, op moreel gebied worden de kinderen steeds minder egocentrisch.

Om een goede training te kunnen geven aan kinderen is er een veilig pedagogische klimaat nodig binnen de lessen. Dit klimaat bereik je wanneer je als trainer weet hoe de ontwikkeling van kinderen verloopt. Om veilig en verantwoord training te geven aan kinderen is het belangrijk aan te sluiten op de belevingswereld, de wensen en de behoefte van het kind. Het verschil tussen een kind van 6 en 12 is door de enorme ontwikkeling die het kind doormaakt enorm groot. Het is hierdoor erg belangrijk dat de trainers zich bewust zijn van de (leeftijds)fase waarin een kind zich bevindt en hoe ze hier het beste mee om kunnen gaan.

Een optimale pedagogische relatie kan worden bereikt door het toepassen van een aantal pedagogische principes. Die pedagogische principes zijn: empathie, openheid, belangstelling voor de ontwikkeling van het individu, stimuleren van bewegen, duidelijkheid en structuur, beperking van het competitie-element, samenspelen met groepsgenoten en bieden van een toekomstperspectief.

Wat zijn de voorwaarden voor optimale sportpedagogische competenties?

In onze literatuurstudie worden een aantal voorwaarden genoemd die belangrijk zijn in de omgang met (groepen) kinderen: empathie, openheid, belangstelling voor de ontwikkeling van het individu, stimuleren van bewegen, duidelijkheid en structuur, beperking van het competitie-element, samenspelen met groepsgenoten en bieden van een toekomstperspectief.

Uit de interviews met de leraren van Bushi dojo zijn een paar punten naar voren gekomen die de leraren zelf belangrijk vinden in de les. Deze punten zorgen voor een ontspannen sfeer binnen de les. Namelijk de punten Regelmaat, Rust en vooral Respect. Alle geïnterviewde leraren geven aan dat er tijdens de les wel leiding gegeven moet worden maar dat het niet autoritair moet zijn. Ze spelen in op de groep, maar verwachten wel altijd respect. Niet alleen respect naar de trainer maar ook respect naar elkaar.

Ook Regelmaat of een vaste structuur is in elke les terug te vinden. Uit de observaties is naar voren gekomen dat iedere leraar een vergelijkbare opbouw heeft van de les. De les begint met een groet, de warming-up, de kern die bestaat uit het oefenen van verschillende technieken. Als afsluiting een rustig spel en er wordt geëindigd met een groet. De leraren geven ook aan dat de combinatie van de bovenstaande punten zorgen voor rust bij de kinderen en ook voor een veilig gevoel. Ze weten wat ze van de leraren kunnen verwachten. Deze punten vormen het succes in het lesgeven binnen Bushi-Dojo.

Hoe kunnen de onderdelen kennis, vaardigheid en houding van de sportpedagogische competenties in de praktijk ingezet worden?

Uit de interviews is naar voren gekomen dat een van de leraren echt wist wat sportpedagogische competenties inhouden. De rest van de leraren had er wel eens van gehoord of helemaal niet van gehoord. In de les van de leraar die wel bekend was met de sportpedagogische competenties was dit ook terug te zien. Zijn les was het meest ontspannen, ook in het contact met de kinderen. Dit hebben wij geconcludeerd uit de observaties bij verschillende trainers. Het lijkt er dus op dat het kennis hebben over de sportpedagogische competenties helpt bij het uitvoeren. De betreffende trainer heeft aangegeven dat hij deze kennis heeft opgedaan door middel van verschillende cursussen die binnen Bushi-Dojo zijn gegeven. Ook heeft hij een paar cursussen op dit gebied buiten Bushi-Dojo om gevolgd. De combinatie van cursussen, oefenen en de kennis hebben over sportpedagogische competenties lijken de beste combinatie te zijn om als trainer goed te kunnen werken met sportpedagogische competenties.

Deelvragen met betrekking tot Bushi-Dojo:

Welke kennis heeft Bushi-Dojo over sportpedagogische competenties?

Uit de afgenomen interviews is gebleken dat niet iedere trainer volledig op de hoogte is over sportpedagogische competenties. Eén trainer wist eigenlijk niet wat het precies inhoudt, maar tijdens de observatie liet hij wel zien dat hij sportpedagogische competenties inzet in zijn trainingen. Ook uit het interview met Leo Keuvelaar blijkt dat Bushi-Dojo zich bewust met sportpedagogische competenties bezighoudt. Leo Keuvelaar vindt het erg belangrijk dat de aikidoleraren van Bushi-Dojo goed geschoold zijn en is hier binnen de vereniging erg bewust mee bezig.

De trainers die training geven bij Bushi-dojo weten over het algemeen wat sportpedagogische competenties zijn, waarom ze belangrijk zijn en hoe je deze competenties in de praktijk inzet. Er worden cursussen gedaan op het gebied van sportpedagogische competenties, de opgedane kennis uit de cursus dragen ze over aan elkaar.

Het feit dat de aikido vereniging Bushi-dojo over het Fight Right Keurmerk beschikt bewijst dat Bushi-dojo genoeg kennis heeft over sportpedagogische competenties en deze competenties ook correct in de praktijk ingezet worden.

Welke sportpedagogische competenties zijn er te herkennen in de lessen van Bushi-Dojo?

Vanuit de observatie is naar voor gekomen dat tijdens de trainingen bij Bushi-dojo de nadruk ligt op veiligheid. Niet alleen de veiligheid voor het lichaam tijdens bepaalde technieken, maar ook de veiligheid in de relatie tussen trainer en kind, en in de relatie tussen de kinderen onderling.

Verder heerst er in de trainingen een motivatiegericht klimaat, de kinderen worden continu gemotiveerd. Ze worden gemotiveerd om nieuwe dingen te leren, zich bepaalde vaardigheden te ontwikkelen en na te denken over de technieken die ze leren. De verantwoordelijkheid om te leren willen leren wordt door de trainer of zich verder te ontwikkelen. Het is alleen aan het kind zelf om de verantwoording hier voor te nemen. Doordat de trainers de trainingen met veel plezier en enthousiasme geven, trainen de kinderen met veel plezier en is er ruimte voor succeservaringen. De meeste trainers van Bushi-Dojo hebben hiernaast ook een natuurlijk gezag, wat betekent dat ze boven de groep staan, maar dit niet af hebben gedwongen door middel van regels en gedragsvoorschriften.

De trainers van Bushi-Dojo proberen tijdens de trainingen ook aspecten van buiten de sport te verwerken in de trainingen. De nadruk ligt hierbij op zelfvertrouwen en het omgaan met geweld.

Hoe worden de sportpedagogische competenties overgedragen aan de trainers van Bushi-Dojo?

De trainers krijgen een opleiding, zowel intern en extern. Vanuit de vereniging is er een speciale opleiding die erkend is door het NOC*NSF. Alle trainers komen regelmatig bij elkaar en kijken regelmatig bij elkaars trainingen. De ervaringen van de trainers uit hun lessen worden met elkaar gedeeld en hier wordt over gepraat met elkaar.

Extern wordt de kennis gehaald uit opleidingen/cursussen van het NOC*NSF, Sportsupport en aikido Nederland. Een trainer verteld: *“Wat betreft de externe cursussen hebben we contact met Sport op Maat en Sport en Recreatie, vanuit hier krijgen we cursussen over bijvoorbeeld autisme, seksuele intimidatie, drukke groepen kinderen, pedagogiek, didactiek etc. Dit zijn theoretische cursussen die je meteen in de praktijk moet kunnen inzetten. Omdat we afhankelijk zijn van subsidiegelden kunnen niet alle cursussen door alle leraren gevolgd worden. Hierbij zorgen we ervoor dat de informatie wel onderling doorgegeven wordt door de leraren. Daarnaast zijn bijna alle leraren buiten de vereniging ook bezig met deze onderwerpen, of in een eigen bedrijf, of op een andere manier. Hierdoor hebben we allemaal naast een gezamenlijke visie, ook een eigen visie.”*

Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de trainers op het gebied van kennis en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?

Uit de interviews is gebleken dat veel van de trainers voldoende kennis hebben over sportpedagogische competenties, ze weten wat het inhoudt, hoe ze de competenties moeten inzetten en hoe ze de competenties met elkaar kunnen versterken. Maar in één van de interviews had een trainer moeite met echt concreet uitleggen wat sportpedagogische competenties inhoudt.

Door elkaar meer te ondervragen op het gebied van kennis over sportpedagogische competenties en elkaar uit te dagen zichzelf te verklaren, kan dit onderdeel binnen Bushi-dojo nog sterker worden dan het op het moment al is.

Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders op het gebied van vaardigheid en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?

De vaardigheden, binnen de sportpedagogische competenties, worden bij Bushi-dojo op een goede manier ingezet. Ieder zet de vaardigheden, bewust of onbewust in tijdens het training geven. De trainers passen zich makkelijk aan op de verschillende leeftijden die ze voorbij zien komen in hun training en op de verschillende niveaus. Daarnaast zijn de trainers bewust bezig met hun houding en mate van gezag boven de groep.

Hoe sterk zijn de sportpedagogische competenties van de sportbegeleiders op het gebied van houding en hoe kan dit onderdeel eventueel versterkt worden?

Heel veel trainers kunnen een voorbeeld nemen aan de trainers van Bushi-dojo, wat betreft hun houding. De trainers van Bushi-dojo stralen in hun houding één en al passie uit voor hun sport, ze geven zelfverzekerd en met veel enthousiasme aikidotraining aan de kinderen. Op het gebied van houding hebben wij alleen maar sterke punten gezien tijdens de observatie, het is dan ook niet nodig dat dit onderdeel versterkt wordt.

Deelvragen met betrekking tot de overdraagbaarheid:

Welke aanbevelingen kunnen we andere sportverenigingen geven, na aanleiding van de onderzoeksresultaten bij Bushi-Dojo?

Op het gebied van sportpedagogische competenties kunnen andere sportverenigingen een voorbeeld nemen aan Bushi-dojo. Binnen Bushi-dojo beschikken de trainers over de kennis, de houding en de vaardigheden om sportpedagogische competenties op een juiste manier in te zetten. Over de volgende onderwerpen hebben wij aanbevelingen: veiligheid, koppeling van training aan het dagelijks leven, ordelijke sfeer, De aanbevelingen voor andere sportverenigingen worden uitgebreid beschreven in hoofdstuk 3.1 van het implementatieplan.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

In dit hoofdstuk zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag zoals die in 3.3. staat opgesteld. Voor een duidelijk overzicht zal de onderzoeksvraag hieronder worden herhaald:

Welke sport pedagogische competenties bezitten de jeugdsportbegeleiders van Bushi-dojo, hoe kunnen deze mogelijk versterkt worden en welke succesfactoren/knelpunten uit de analyse we overdraagbaar maken naar andere sportverenigingen?

De meeste jeugdsportbegeleiders van Bushi-Dojo zijn op de hoogte van zowel de theoretische als de praktische kant van sportpedagogische competenties, en zijn er hierdoor dus ook bewust mee bezig. Uit de observaties blijkt dat men veel bezig is met het bewust creëren van een bepaalde sfeer binnen de trainingen, waarbinnen kinderen zich veilig en geaccepteerd voelen. Ondanks dat de kinderen niet overladen worden met regels en gedragsvoorschriften lopen de trainingen zeer ordelijk en hoeven de trainers bijna geen gedrag te corrigeren. De jeugdsportbegeleiders van Bushi-Dojo geven de kinderen eigen verantwoordelijkheid en geven de kinderen ook het vertrouwen dat ze de eigen verantwoordelijkheid aankunnen. Dit doen de jeugdsportbegeleiders door een gelijkwaardige band aan te gaan met de kinderen, maar hierin wel een natuurlijk gezag te tonen. Dit natuurlijke gezag houdt in dat de jeugdsportbegeleiders wel 'boven de groep' staan, maar dat ze deze positie niet afgedwongen hebben met behulp van regels of gedragsvoorschriften, maar door middel van het tonen van respect richting de kinderen. Ook tonen de jeugdsportbegeleiders veel plezier en passie in de sport, wat op een natuurlijke manier over lijkt te slaan op de kinderen.

Het enige aspect dat gedurende trainingen de nadruk krijgt is de veiligheid. Dit heeft vooral te maken met de aard van de sport (veel lichamelijk contact en mogelijkheden om elkaar pijn te doen).

Andere sportverenigingen kunnen veel leren van de werkwijze van Bushi-Dojo. In de eerste plaats kan het voor andere sportverenigingen een goede eerste stap zijn om in ieder geval bewust te worden van sportpedagogische competenties en hier kennis over op te gaan doen. Zoals uit de werkwijze van Bushi-Dojo blijkt zijn er genoeg cursussen en opleidingen met betrekking tot sportpedagogische competenties. Alleen al het bewust worden van sportpedagogische competenties kan een bepaalde verandering teweeg brengen.

In de tweede plaats blijkt uit de werkwijze van Bushi-Dojo dat de houding en uitstraling van de jeugdsportbegeleider veel invloed kan uitoefenen op het verloop van de training en kan voorkomen dat je veel tijd kwijt bent aan het corrigeren van storend gedrag van kinderen. Alleen al door het tonen van respect richting de kinderen en passie voor de sport kan een natuurlijk gezag ontstaan waarmee een gunstige sfeer binnen de trainingen ontstaat. Uiteindelijk is er dan ook de mogelijkheid om de kinderen een grote eigen verantwoordelijkheid te geven met betrekking tot het verloop van de trainingen en het aanleren van nieuwe vaardigheden. Door de kinderen het vertrouwen te geven dat ze deze eigen verantwoordelijkheid aankunnen zal de sfeer nog meer verbeteren en zo kost het steeds minder moeite om de trainingen goed te laten verlopen.

5.2 Aanbevelingen

Eerder in het onderzoeksverslag hebben wij de conclusies uit het literatuuronderzoek, de interviews en de observaties vermeld. Met de conclusies hebben wij aanbevelingen opgesteld. Voor Bushi-dojo hebben wij maar een aantal aanbevelingen kunnen opstellen, ze zijn binnen de vereniging al zo ver met het inzetten van sportpedagogische competenties.

We hebben ons daarom vooral gericht op de aanbevelingen voor andere sportverenigingen, wat kunnen die verenigingen leren van de werkwijze van Bushi-dojo. In dit hoofdstuk zullen we de aanbevelingen kort bespreken. Voor de uitgebreide aanbevelingen verwijzen we u naar het implementatieplan.

Aanbevelingen Bushi-dojo

Kennis over sportpedagogische competenties

Let er op dat elke trainer uit kan leggen wat sportpedagogische competenties zijn. Wanneer je iets uit kan leggen, kun je het ook beter overdragen aan andere.

Overdragen van kennis

Uit ons onderzoek is gebleken dat Bushi-dojo over de kennis, de vaardigheden en de houding beschikken om sportpedagogische competenties in te zetten in hun trainingen. De trainers van Bushi-dojo kunnen een enorm voorbeeld zijn voor andere sportverenigingen, met name andere vechtsportverenigingen.

Corrigeren van storend gedrag

In de trainingen wordt storend gedrag genegeerd wanneer het de rest van de groep niet afleid. Het is de verantwoording van het kind of hij/zij wel of niet meedoet. Onze aanbeveling is om het kind toch op een leuke/luchtige manier nog een keer bij de training te betrekken zonder zijn negatieve gedrag te veel te benadrukken. Ook het aanspreken van het kind na de training ontbrak, terwijl juist bij kinderen vaak iets schuil gaat achter het gedrag.

Aanbevelingen andere sportverenigingen

De aanbevelingen die wij opgesteld hebben zijn voornamelijk dingen die wij erg goed vonden in de trainingen bij Bushi-dojo, ook hebben wij aanbevelingen opgesteld vanuit de informatie uit ons literatuuronderzoek. In het implementatieplan zijn de aanbevelingen te lezen over de volgende onderwerpen: cursussen, ontwikkelingsfases van kinderen, aandacht voor plezier, houding, veiligheid, koppel een training met het dagelijks leven, ordelijke sfeer, preventief beleid tegen pesten, regels voor trainers in de omgang met kinderen en een gezonde pedagogische relatie opbouwen.

5.3 Planning en afspraken

Voor het afronden van dit project hebben wij nog een aantal afspraken gemaakt met de opdrachtgever en begeleidend docent.

De concept versie van het onderzoekverslag word ingeleverd op vrijdag 17 Januari 2014, Fethi Demiryurek kan dan nog eventuele feedback geven over de stukken waar wij onze twijfels bij hebben.

De definitieve versie van het onderzoekverslag, plan van aanpak, implementatieplan en het individuele verslag worden ingeleverd op woensdag 22 Januari 2014 bij Fethi Demiryurek.

De eindpresentatie zal gehouden worden op 29 Januari 2014 om 16:15 uur tot 17:00 uur. De presentatie zal plaats vinden in het paviljoen van de Hogeschool Rotterdam locatie Museumpark. Bij de presentatie zijn Fethi Demiryurek en Szabinka Dudevszky aanwezig. Ook hebben wij Leo Keuvelaar van Bushi-dojo uitgenodigd.

Literatuurlijst

Aikido Nederland. (2013). *De sport*. Verkregen op 4 november, 2013, van <http://www.aikidonederland.nl/de-sport.html>

Aikido Rotterdam. (2013). *Wat is Aikido?* Verkregen op 4 november, 2013, van <http://www.aikidorotterdam.com/wp/wat-is-aikido>

Aikidovereniging Bushi Dojo. (2013). *Wat is..?* Verkregen op 4 november, 2013, van <http://www.bushidojo.nl/site/index.php/jeugd/wat-is->

Boomstra, N., Hermens, N. (2011). *De maatschappelijke waarde van sport*. Van <http://www.verwey-jonker.nl/doc/vitaliteit/De%20maatschappelijke%20waarde%20van%20sport%20met%20voor%20en%20achterkant.pdf>

Bruce Allemann. (2005). *Aikido*. Utrecht: Veltman Uitgevers

Kralingen, R. v. (2003). *Competentiegerichte kennisontwikkeling*. Nelissen B.V.

NJI. (2011). *WhoZNext*. Verkregen op 29 oktober, 2013, van <http://www.nji.nl/nl/Kennis/Databanken/Databank-Methodieken-Pedagogische-Kwaliteit/WhoZnext>

NOC*NSF (2013). *Reader Themagericht trainen en coachen van 6 tot 12 jarigen*. Verkregen op 17 januari 2014, van <http://www.nocnsf.nl/multi-zoekresultaten>

Pels, T. (2011). *De pedagogische functie van het onderwijs*. Verkregen op 28 oktober, 2013, van http://www.verwey-jonker.nl/doc/participatie/De_pedagogische_functie_van_het_onderwijs_8806_web.pdf

Teune, P. M. K. (2008). *Stimuleren van leren*. Utrecht/ Zutphen: ThiemeMeulenhoff.

Singh, A. P., Uijtdewilligen, L.M., Jos W. R., Twisk, P., van Mechelen, W.P.M., & J. M. Chinapaw, M.J.M. P. (2012). *Physical Activity and Performance at School*. Arch Pediatr Adolesc Med, pp. 166: 49-55.

Verhulst, F.C. (2005). *De ontwikkeling van het kind*. Assen: Koninklijke Van Gorcum BV

Bijlagen

Bijlage 1 Literatuurstudie

In deze literatuurstudie is informatie te vinden over (pedagogische) competenties, sport en jeugd, pedagogische waarde van sport, de ontwikkeling van kinderen, de sport aikido en de aikidovereniging Bushi- Dojo. De bronnen zijn aan het einde van bijlage 1 te vinden.

Ontwikkeling van het kind

Kijkend naar Piagets theorie over cognitieve ontwikkeling zitten de jongste kinderen (tot 7 jaar) in het preoperationele stadium en de ouderen (7-12 jaar) in het concreet operationele stadium.

Piagets theorie

Preoperationele fase (2 tot 7 jaar)

In deze fase worden de kinderen bewust van het feit dat voorwerpen niet ophouden te bestaan als ze uit het zicht zijn. En gebruiken zij veel fantasiespelletjes waarbij voorwerpen een andere betekenis krijgen. Ook proberen de kinderen gebeurtenissen te begrijpen en te verklaren. Hier zijn de kinderen op deze leeftijd nog erg beperkt in omdat ze niet in staat zijn te zien welke de gevolgen van acties zijn, en hoe deze weer ongedaan gemaakt kunnen worden. De preoperationele periode wordt vooral gekenmerkt door egocentrisme. Hierbij concentreert het denken van het kind zich rond de eigen persoon. In de waarneming van het kind staat het eigen gezichtspunt centraal. Het kind is nog niet in staat zich in het perspectief van de ander te verplaatsen. De kinderen zijn zich er niet van bewust dat hun gedrag reacties oproept bij anderen. Ook is er in de preoperationele fase sprake van concentratie. Dit is het onvermogen om een gebeurtenis helemaal te begrijpen omdat de aandacht van het kind op een te klein onderdeel is gericht. Hierdoor wordt andere belangrijke informatie genegeerd. Met andere woorden het kind begrijpt soms het 'grote geheel' van een gebeurtenis of probleem niet (P.G. Zimbardo, 2009).

Concreet operationele stadium (7 tot 12 jaar)

In deze fase leren kinderen verbanden tussen gebeurtenissen, voorwerpen en vraagstukken. Ze zijn in staat logische verbanden te leggen. Ook ontwikkeld het kind het inzicht dat acties omkeerbare effecten hebben. Wel hebben de kinderen nog moeite met systematisch denken.

De kinderen op de dagbehandeling zitten vaak nog gedeeltelijk in de preoperationele fase. Hun denken kan soms egocentrisch zijn, ze begrijpen de gebeurtenissen om zich heen niet helemaal (concentratie). En zijn niet in staat de gevolgen van hun acties te zien en te begrijpen.

Erikson

Erikson beschreef de psychosociale ontwikkeling van het kind aan de hand van vijf stadia tot en met de adolescentie. Erikson veronderstelt dat de mate van succes waarmee een stadium afgesloten wordt, bepalend is voor de manier waarop een volgend stadium wordt doorlopen. Ieder stadium wordt gekenmerkt door een conflict, als de persoon in kwestie het conflict/de crisis goed doorloopt krachten opdoet om de volgende crisis aan te kunnen. Diegene die de crisis niet goed oplost zal hier in zijn later leven last van krijgen. In de kindertijd doorlopen we volgens Erikson de volgende stadia (conflicten)(P.G. Zimbardo, Erikson, 2009);

Vertrouwen versus wantrouwen: om het conflict goed te doorlopen en vertrouwen te krijgen in anderen moet het kind tegemoet gekomen worden op bepaalde gebieden zoals voedsel, veiligheid, warmte en stimulering. Bij een ernstig tekort in de verzorging van het kind ontstaat er een wantrouwen tegenover andere mensen. Dit kan veroorzaakt worden door bijvoorbeeld affectieve verwaarlozing. Deze kinderen hebben vaak hechtingsproblematieken.

Autonomie versus schaamte en twijfel: in deze fase leren kinderen vaardigheden zoals eten, zich aankleden en zindelijk zijn, ze worden autonoom. Ook leren zij hun ouders los te laten (separatie). Als de ouders te hoge eisen stellen aan het kind kan het kind gevoelens van schaamte en twijfel ontwikkelen in plaats van vaardigheid en competentie. Het zelfvertrouwen van het kind wordt dat ernstig aangepast en het kind kan niet zelfstandig functioneren.

Initiatief versus schuldgevoel: in deze fase onderneemt het kind allerlei activiteiten, neemt het initiatief en beleeft het plezier aan de beheersing van vaardigheden of kennis. In deze fase krijgt kind soms conflicten met broertjes, zusjes, ouders of leeftijdsgenoten. Als het kind onvoldoende ruimte wordt gegeven om initiatief te tonen, of te weinig veiligheid en structuur aangeboden krijgt kan het schuldgevoelens ontwikkelen. Deze schuldgevoelens zullen het nemen van initiatief afremmen, en het kind zal minder plezier beleven in het bereiken van resultaten of aan het uitblinken in bepaalde vaardigheden.

Vlijt versus minderwaardigheid: in deze fase vragen kinderen veel erkenning door middel van het vlijtig maken van dingen, zoals schoolwerkjes en knutselen. Het kind wil het gevoel hebben dat het er mag zijn en het de moeite waard is. Als het kind onvoldoende positief bekrachtigd wordt ontwikkeld het een gevoel van minderwaardigheid en een laag zelfbeeld.

Identiteit versus rolverwarring: in deze fase worden er keuzes gemaakt die van belang zijn voor de identiteitsvorming. Dit zijn keuzes op het gebied van opleiding en beroep, morele en religieuze waarden, politieke meningen en relatievorming.

De schoolleeftijd

De schoolleeftijd is de leeftijd tussen 6 en 21 jaar oud. Op deze leeftijd begint het kind leren lezen en schrijven. Binnen deze periode vindt ook de overgang plaats tussen het pre-operationeel denken naar het concreet-operationeel denken. Daarnaast wordt het sociaal leven van het kind groter en maakt het kind nieuwe vrienden.

Freud noemt de schoolleeftijd ook wel de Latentieperiode. Hiermee bedoelt Freud dat in deze periode het afhankelijke gedrag van het kind naar de ouders afneemt. Ook op motorisch gebied maakt het kind ontwikkelingen. Zo leert het kind in staat te zijn complexere bewegingen te observeren en te imiteren. In deze fase leert het kind ook het verschil tussen goed en slecht gedrag, dit wordt door de omgeving bepaald door middel van straffen en belonen. Voor een groot deel zal het kind het gedrag, de normen en waarden van de ouders overnemen. Dit kan op latere leeftijd nog veranderen.

Als het kind naar school gaat zijn er een aantal voorwaarden. Zo moet het kind in staat zijn op de hele dag zonder zijn ouders te kunnen (zelfstandigheid). Daarnaast is een goede ontwikkeling van de taal van belang en moet het kind in staat zijn zich te concentreren op een taak. Op school leert een kind als eerst lezen. Hierbij is het belangrijk dat het kind een goede geheugenfunctie heeft. Het geheugen heeft twee functies; het opslaan van gegevens en het weer ophalen van gegevens.

Kinderen in de schoolleeftijd zijn erg goed in het opslaan van betekenisloze informatie zoals visuele informatie. Naast het geheugen ontwikkeld het kind ook zijn denkvermogen. Al deze ontwikkelingen samen hebben een grote invloed op het intelligentieniveau van het kind. Intelligentie heeft niet alleen te maken met het hebben van kennis, maar ook met de snelheid en effectiviteit van het ordenen van informatie en het vermogen om te generaliseren. De morele ontwikkeling van het kind heeft een verband met het afnemen van het egocentrisme van het kind. Het kind leert dat het niet alleen gaat om zijn eigen gevoelens en wensen en leert de positie van een ander te begrijpen. De ontwikkeling van het moraal van het kind is ook cultuur afhankelijk. Toch zijn er drie universele principes te onderscheiden:

- *Pre conventioneel stadium:* in dit stadium leert het kind wat goed en slecht is door middel van straffen en beloningen.

- *Conventioneel stadium*: in dit stadium leert het kind generaliseren
- *Post conventioneel stadium*: eigen verantwoordelijkheid

De opvoeding van het kind is van groot belang voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid. Er zijn verschillende classificaties van opvoedingspatronen.

- *Het autoritaire patroon*, De ouder vindt dat het kindte allen tijdmoet gehoorzamen
- *Het toegeeflijke patroon*, de ouders hebben een grote tolerantie van het kind voor agressief en seksueel gedrag.
- *Het verwaarlozende patroon*, ouders hebben een weinig geïnteresseerde houding tegenover het kind.
- *Het structurerende -recipoke patroon*, de ouders eisen dat het kind zich houdt aan de gestelde waarden en normen, zelfstandigheid en verbaliseren wordt aangemoedigd.

Naast de ouders spelen ook broertjes en zusjes een belangrijke rol in de opvoeding. Dit geldt voor zowel de oudere als jongere broertjes en zusjes. De kinderen met oudere broertjes of zusjes zien hun vaak als voorbeeld en kunnen hun oudere broertjes of zusjes gaan imiteren.

Jeugd en sport

Voor iedereen is het duidelijk, sport is goed voor de gezondheid. Maar sport heeft ook de functie van ontdekken en ontwikkelen van jezelf. Kinderen kunnen binnen de sport op een veilige manier zich ontwikkelen, zich vaardigheden aan leren en deze opgedane kennis toepassen. De vaardigheden die bij het sporten worden geleerd kunnen worden toegepast in het dagelijks leven, ze kunnen hier getest en ontwikkeld worden. Ook is sport een veilige plek om fouten te maken, fouten waarvan de kinderen weer leren.

Vaardigheden die kinderen leren tijdens sport zijn bijvoorbeeld: doorzetten, leren om gaan met tegenslagen, verantwoordelijkheid nemen, initiatief nemen, samen werken, omgaan met feedback, omgaan met winst en verlies, leren aan de regels te houden, omgaan met emoties, zelfvertrouwen ontwikkelen en zelfwaardering ontwikkelen.

Het grootste gevaar bij kinderen is dat ze hun plezier in sport verliezen door negatieve sportervaringen. Als trainer is het van groot belang dit te voorkomen. Plezier is gewoonweg de belangrijkste reden waarom kinderen sporten en blijven sporten. Wordt dit plezier weggenomen, dan verdwijnt de interesse voor sport ook.

Sport en schoolprestaties

Sport is goed voor de schoolprestaties van kinderen (Amika Singh, 2012). Volgens onderzoekers van het VU Medische Centrum in Amsterdam is er een rechtstreekse positieve relatie tussen lichaamsbeweging en leerprestaties. Door lichaamsbeweging komt er meer bloed en zuurstof in de hersenen en dat zou de leerprestaties bevorderen.

In het onderzoek zijn 12.000 kinderen bestudeerd, de VU-onderzoekers hebben hun conclusies gebaseerd op een 14 studies over dit onderwerp. De leeftijdsgroep die onderzocht is lag tussen de 6 en 18 jaar, waarbij de kinderen soms wel 5 jaar werden gevolgd.

De onderzoekers geven drie mogelijke verklaringen voor het positieve effect van sport op leerprestaties.

1. Door sport zou er meer bloed en meer zuurstof in het brein komen, hierdoor wordt de celgroei in de hersenen gestimuleerd.
2. Ook worden er door lichaamsbeweging hormonen aangemaakt (endorfines), deze hormonen zorgen ervoor dat kinderen minder last hebben van stress en zich dus prettiger voelen. Wanneer een kind zich prettiger voelt zal het ook beter presteren.

3. Bij sporten zijn kinderen niet alleen in beweging, maar leren ze zich ook aan de regels houden. Ze leren discipline en kunnen zich tijdens de les beter concentreren.

De onderzoekers hebben hun bevindingen gepubliceerd in een artikel in het gerenommeerde tijdschrift 'Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine'.

Eind november publiceerde ook het Verwey-Jonker Instituut al een verslag dat de positieve effecten van sport op kinderen aantoonde. Het onderzoeksinstituut onderzocht de effecten van de structurele koppeling tussen sportverenigingen en scholen die vier jaar geleden in de gemeente Rotterdam van start ging. 1800 kinderen zijn lid geworden van een sportvereniging en de sociaal-maatschappelijke effecten zijn talrijk. 93 Procent van de leerkrachten geeft aan dat de deelnemende kinderen extra talenten ontwikkelen.

Bijna alle ouders geven aan dat hun kinderen door het project gezonder en fitter zijn geworden. Deelnemende kinderen ontwikkelen tevens sociale vaardigheden. Zestig procent van de ouders ziet hun kinderen minder op straat rondhangen en meer met andere kinderen spelen. Ook ouders hebben door het project meer contact met andere ouders.

Deelnemende kinderen gaan met meer plezier naar school en leveren betere schoolprestaties. "Een flink deel van de ouders, docenten en trainers is van mening dat de schoolsportvereniging een positieve invloed heeft op de schoolprestaties", zegt Nanne Boonstra van Verwey-Jonker Instituut.

Sociale ontwikkeling

Tijdens sporten komen kinderen in aanraking met andere kinderen van hun leeftijd. Bij teamsporten zijn vrienden een belangrijke factor voor het hebben van plezier tijdens het sporten. Vaak is een reden dat een kind op een bepaalde sport gaat omdat daar veel vriendjes spelen. Het zit in de mens dat we allemaal de behoefte hebben ergens bij te horen of onderdeel te zijn van een groep. Bij kinderen is deze behoeften nog groter.

Zelfvertrouwen

Op verschillende manieren kunnen kinderen zelfvertrouwen opdoen binnen de sport. Bij individuele sporten gaat dit door het onder de knie krijgen van bepaalde technieken, bij teamsporten door vriendschappen te sluiten of geaccepteerd te worden binnen het team. Wanneer een kind zelfvertrouwen heeft binnen de sport uit dit zich vaak ook in het dagelijks leven van het kind.

De trainer speelt een grote rol bij het opbouwen van zelfvertrouwen. Door feedback te geven, op een positieve manier om te gaan met het kind en het kind te helpen waar mogelijk, zal het zelfvertrouwen van het kind toenemen. Een kind continu vertellen waar hij/zij slecht in is of het kind continu te vertellen wat niet goed gaat neemt het zelfvertrouwen af.

Het is belangrijk dat de trainer kinderen het gevoel geeft dat ze er bij horen en gewaardeerd worden, de interesse naar het kind moet verder gaan dan alleen de prestaties bij het sporten.

Normen en waarden

Tijdens het sporten komen kinderen in aanraking met regels/normen en waarden. De kinderen leren om te gaan met regels, zich aan de regels te houden en leren wat de consequenties zijn wanneer je dit niet doet. Om beter te worden in een bepaalde sport zal een kind moeten doorzetten. Respect is ook iets wat geleerd wordt binnen de sport. Respect naar de trainer, de scheidsrechter, teamgenoten of respect voor de tegenstanders. Het respect wat ze binnen sport leren/hebben wordt meegenomen in het dagelijks leven.

Emotionele ontwikkeling

Tijdens sporten lopen kinderen tegen teleurstellingen en tegenslagen aan. Ze leren hiermee om te gaan en kunnen het geleerde toepassen in het dagelijks leven.

Motorische ontwikkeling

Door te sporten leert een kind zijn eigen lichaam kennen. Een kind zal merken dat aan het begin dingen nog niet zo makkelijk gaan, ze zullen spierpijn krijgen of merken dat ze conditioneel nog niet zo goed zijn. Maar hoe vaker ze trainen, des te meer ze gaan merken dat dingen makkelijker gaan. Ze zullen merken dat ze bepaalde technieken nu wel kunnen, dat ze wedstrijden langer volhouden doordat de conditie vooruit gegaan is. Ze gaan grenzen verleggen wat betreft hun lichaam.

Pedagogische aspecten

In de literatuur is vooral aandacht voor de veranderende pedagogische functie van het onderwijs, hierbij zijn veel vergelijkbare aspecten met de sport te vinden.

In de eerste plaats wordt het gezagsverschil tussen volwassenen en kinderen genoemd als belangrijke factor. Steeds meer ligt de nadruk op samenwerking en overleg in plaats van macht, wat als gevolg heeft dat leerkrachten, maar trainers en vrijwilligers van een sportclub dus ook, steeds minder autoriteit hebben (Pels, 2011). Daarnaast is er in het onderwijs steeds meer aandacht voor de sociale ontwikkeling van kinderen, wat door de culturele diversiteit en de individualisering in de sport ook veel aandacht vraagt. Uiteindelijk heeft dit alles als effect dat er een steeds groter beroep wordt gedaan op de sociale, pedagogische competenties van leerkrachten, trainers en vrijwilligers.

Voor de culturele diversiteit wordt gezien als een belangrijk aspect in de opvoeding buiten huis (op school, bij sportverenigingen etc.) (Pels, 2011). In migrantengezinnen gelden binnen het gezin vaak andere regels, normen en waarden dan op school en bij sportverenigingen. Scholen en sportverenigingen moeten hierop inspelen door zo goed als mogelijk samen te werken met ouders.

Sport en opvoeding

In een artikel van Boonstra & Hermens (2011) wordt de maatschappelijke waarde van sport beschreven. Sport kan volgens de schrijvers op twee manieren invloed hebben op gedrag van kinderen: in de eerste plaats kan sport een preventieve werking hebben op eventuele gedragsproblemen, in de tweede plaats kan sport juist agressie opwekken. De rol van trainers en vrijwilligers is hierbij zeer belangrijk. Vooral bij 'probleemjongeren' is het van belang dat trainers een bepaalde status hebben en uit de eigen cultuur van de jongeren afkomstig zijn. De trainers moeten zowel op een vriendschappelijke en gelijkwaardige manier met de jongeren kunnen omgaan, als dat ze een 'leider' moeten kunnen zijn en autoriteit moeten kunnen uitstralen. Competenties die hierbij genoemd worden zijn: interesse tonen, bezorgdheid tonen, warmte uitstralen, humor, vertrouwen tonen, respect tonen, standvastig zijn, betrouwbaar zijn, grenzen bewaken, regels hanteren en haalbare doelen stellen. Daarnaast is het belangrijk dat trainers aandacht schenken aan het behalen van een doel (wedstrijden winnen), de samenwerking in het team en dat trainers duidelijk maken dat fouten gemaakt mogen worden.

Pedagogische waarde van sport

In de Nederlandse samenleving van nu heeft sport een belangrijke pedagogische waarde. Sport staat op de derde plek in het opvoedmilieu, gezin op één en school op twee. Door sport worden aan kinderen verschillende (sociale) vaardigheden zoals samenwerken, omgaan met regels en gezag en doorzetten als het moeilijk wordt/is.

Een pedagogische relatie aangaan met kinderen

Veilig pedagogisch lesklimaat

Om een goede training te kunnen geven aan kinderen is er een veilig klimaat nodig binnen de lessen. Dit klimaat bereik je wanneer je als trainer weet hoe de ontwikkeling van kinderen

verloopt. Om veilig en verantwoord training te geven aan kinderen is het belangrijk aan te sluiten op de belevingswereld, de wensen en de behoefte van het kind.

Het verschil tussen een kind van 6 en 12 is door de enorme ontwikkeling die het kind doormaakt enorm groot. In de uitleg worden de leeftijden 6 tot 10 en 10 tot 12 apart besproken.

6-10 jarigen

In deze jaren gaan leeftijdsgenootjes een rol spelen. Ze gaan kennis maken met de verschillende groepsrollen, zoals de leider, de volgers, ze moeten leren opkomen voor hun plek in de groep. Presteren komt in deze leeftijdscategorie voor het eerst aan bod. Ze gaan leren om te gaan met winnen, verliezen en het controleren van emoties speelt een rol. De fantasie van de kinderen is enorm, ze kunnen zelf enorm veel verhalen en spelletjes verzinnen. Ook leren ze spelletjes waarbij er aan regels gehouden moet worden. Bewegen heeft een belangrijke rol, de kinderen leren in deze fase veel motorische vaardigheden/handelingen. Concentratie is in deze fase nog moeilijk.

Het NOC*NSF geeft de volgende tips om een pedagogische relatie aan te gaan met kinderen van 6 tot 10 jaar:

- Het kind wil graag leren. Zorg dat er veel verschillende bewegingsvormen worden aangeboden. Zorg voor veel variatie in de les. Te lang stilstaan bij één bepaald onderwerp is nog erg moeilijk.
- Geef gehoor aan de bewegingsdrang door veel te bewegen.
- Het bewegen zelf is belangrijker dan hoe het goed gedaan zou moeten worden.
- Er kan een begin gemaakt worden met groepsspelen. Van echt samenspelen zal nog niet echt sprake zijn.
- Geef grenzen aan van wat wel en niet kan. In de bewegingsdrang is het goed om een leider te hebben die duidelijkheid biedt. Probeer daarin vooral uit te stralen dat de grenzen en jouw rol als trainer niet bestraffend, maar beschermend is voor iedereen.
- Sluit aan bij de belevingswereld van het kind en maak gebruik van de fantasie van een kind.

10-12 jarigen

In deze fase gaan vriendengroepen een centrale rol spelen. Ieder kind wil er bij horen. De kinderen zijn geïnteresseerd in anderen en zijn gevoelig voor interesse van anderen in hen. Het kind is in deze periode erg gericht op prestaties leveren. Het zelfbeeld van het kind is nog niet volledig ontwikkeld. De kinderen gaan bij alles na denken over het hoe en waarom. Het bewegen van het kind wordt gericht en de coördinatie verbeterd.

Het NOC*NSF geeft de volgende tips om een pedagogische relatie aan te gaan met kinderen van 10 tot 12 jaar:

- Naast een plaatje nu ook een praatje bij de uitleg.
- Voorzicht beginnen met technische en tactische uitleg.
- Drang om te presteren is niet erg, zolang het maar niet ten kosten gaat van het kind of anderen kinderen. Let hier als trainer goed op.
- Leg de nadruk op samenwerking.
- Geef kinderen meer verantwoordelijkheid, laat ze ontdekken en oefenen.

Aandacht voor plezier

Er zijn veel verschillende redenen waarom mensen sporten. Mensen willen er goed uit blijven zien, het is goed voor de gezondheid, het krijgen van sociale contacten. Maar één reden is het belangrijkste, dat is plezier, door plezier blijven de meeste mensen sporten. Wanneer iemand plezier heeft wordt informatie sneller en beter opgenomen in de hersenen. Kinderen die plezier ervaren tijdens de lessen onthouden de aangeboden kennis en vaardigheden beter. Er zijn verschillende definities als het gaat om plezier. Van Dalen beschrijft plezier als volgt: "Een aangenaam gevoel. Iets prettigs, vermaak, genoeg."

Observatiegroep	Categorie	Omschrijving
Pleziermomenten Gezicht	Opgetrokken mondhoeken	De mondhoeken worden naar achteren en omhoog getrokken (lach).
	Open kaken	De onderkaak valt naar beneden. De mond is wijd open.
	Activatie Orbicularis Oculi (spier rond de ogen)	De huid om de ogen is gerimpeld (kraaienpoten) en de ogen zijn verkleind.
	Wenkbrauwen	Wenkbrauwen zijn enigszins naar beneden getrokken. Het voorhoofd blijft glad.
Pleziermomenten houding & beweging	Opwaartse bewegingen	Bewegingen waarbij de romp wordt gestrekt en het hoofd en de ogen opwaarts gericht zijn. De persoon staat op de tenen of komt zelfs los van de grond.
	Snelle bewegingen	De persoon beweegt sneller dan de snelheid die binnen de oefening normaal gesproken aangehouden wordt.
	Grote motorische bewegingen	Abductie van armen en benen of armen los laten slingeren langs het lichaam.
	Soepelheid	Vloeiende, continue bewegingen zonder abrupte onderbreking. De bewegingen starten vanuit de romp en 'eindigen' in de ledematen.
Pleziervoorwaarden	Succesmomenten	1) Het 'goed' uitvoeren van de techniek. Dit kan door de persoon in kwestie op verschillende manieren worden gemeten, d.w.z. ten opzichte van zichzelf of in vergelijking met anderen. 2) Het behalen van een gesteld doel, bijvoorbeeld het scoren van een punt of een score op een test. 3) Het krijgen van honorering van medesporters en docent op de uitvoering van de techniek.
	Sociale Steun	Alle interacties tussen de sporters onderling of tussen de sporter en docent voor tijdens en of na de les. Het gaat dan om dingen als oogcontact, praten met elkaar, het geven van aanwijzingen naar elkaar etc. Het hebben van een gesprekje moet puur op het sociale vlak liggen. Het geven van feedback n.a.v. de techniekuitvoering valt niet in deze categorie.

Tabel 2. Observatieschema plezier

De tabel op de vorige bladzijde is ontwikkeld door het NOC*NSF. Het is een observatieschema om plezier in sportieve activiteiten waar te kunnen nemen. Het schema bestaat uit drie observatiegroepen, te weten: het gezicht, houding en beweging, en pleziervoorwaarden. Vooral die laatste is van belang. Je kunt namelijk gewoonweg zien of leerlingen succesmomenten en of ze sociale contacten hebben.

Voorwaarden voor plezier

Ten eerste is er een relatie tussen plezier en succeservaring. Ten tweede bestaat er een relatie tussen plezier en het ervaren van sociale steun.

Succeservaring

Onder succeservaring wordt verstaan het behalen van een gesteld doel. Het ene kind ervaart succes wanneer hij/zij een bepaalde oefening of techniek eindelijk kan, terwijl een ander een veel hoger doel stelt, bijvoorbeeld Olympisch kampioen worden. Om succes te ervaren moet er aan één voorwaarde worden voldaan, het succes moet het kind kunnen koppelen aan zijn/haar eigen handelen, het kind moet dus het gevoel hebben dat hij/zij dit zelf gedaan heeft. Zorg in een training dus voor haalbare, maar ook uitdagende doelen.

Sociale steun

Sociale steun is de invloed die een persoon ondervindt vanuit zijn sociale omgeving. Deze steun heeft als doel de persoon te helpen bij bijvoorbeeld het maken van keuzes om zijn gedrag te veranderen. Sociale steun hoeft niet uit een diepgaand gesprek te komen, maar kan iemand ook ervaren uit iets simpels als een kort praatje of een knipoog. De invloed van sociale steun is groot, maar het ontbreken van sociale steun dus ook.

Maak als trainer een praatje met de kinderen, creëer mogelijkheden voor kinderen om ook met elkaar te praten. Even oogcontact, een knipoog, een schouderklopje of een glimlach naar een kind, zorgt voor een positief effect.

Drie sportpedagogische pijlers

Het NOC*NSF beschrijft in de peiler drie sportpedagogische pijlers, de pijlers morele atmosfeer, motivationaal klimaat en preventief en repressief beleid tegen fysiek en mentaal misbruik. "Met behulp van de (sport) pedagogiek, kunnen er aanvullende voorwaarden worden geschapt. Op basis van deze voorwaarden worden er drie pijlers geformuleerd. Pijlers die een positief leerklimaat moeten garanderen. Mits nageleefd natuurlijk!"

Morele atmosfeer

Morele atmosfeer is de normen en waarden die gelden bij een trainer of in binnen een vereniging. Welke opvattingen heersen er bijvoorbeeld over de pedagogische relatie tussen trainer en leerling, homoseksualiteit, allochtonen, geweld, pesten, discriminatie enzovoort. Trainers brengen onbewust hun mening over deze zaken naar voor.

Motivatieel klimaat

Het motivatieel klimaat wordt geschetst door de trainer, door op een bepaalde manier training te geven aan kinderen. De één richt zich op wedstrijdprestaties, de ander op de ontwikkeling van de kinderen zelf.

NOC*NSF zegt over wedstrijdgericht trainen het volgende: "*Wedstrijdgericht trainen is niet slecht, wedstrijden hebben zelfs unieke pedagogische leermomenten. Denk bijvoorbeeld aan thema's als omgaan met winst en verlies of 'fair play'. Presteren onder hoge druk brengt doorgaans niet het beste in de mens boven. Het is onze taak als leraren om leerlingen toch handvatten te geven hun menselijkheid te bewaren in dergelijke situaties. Dat is het unieke leermoment van wedstrijden. Maar, dan moet je dat als trainer wel willen en kunnen zien.*"

Preventief en repressief beleid tegen fysiek en mentaal misbruik

Het is tegenwoordig zo dat er eerst iets mis moet gaan voordat er actie ondernomen wordt. Het incident gaat dus vooraf aan de preventie. Volgens het NOC*NSF is het van groot belang om een plan van aanpak te ontwikkelen, dat voorkomt dat er gepest wordt of geïntimideerd. Het wordt aangeraden dit plan samen met de kinderen op te stellen, dit voorkomt achteraf oneindige discussies.

Pedagogische relatie

Een citaat uit de reader van het NOC*NSF: "*De praktische vertaling van een 'optimale pedagogische relatie' gebeurt door de pedagogische relatie te koppelen aan een opvoedingstijl. Nu zijn er verschillende stijlen, maar een optimale pedagogische relatie wordt gelijk gesteld aan een autoritatieve opvoedingsstijl. Een optimale pedagogische relatie is dan 'de relatie tussen opvoeder en opgevoede', die zich kenmerkt door een redelijk responsief reageren van de opvoeder op de wensen en behoeften van de opgevoede. Er is sprake van communicatie tussen opvoeder en jongere en dit is gebaseerd op wederzijds begrip en respect. Er is duidelijkheid over de gestelde regels, waarin zowel de opvattingen van de opvoeder als het kind zijn opgenomen. Overtreding van deze regels wordt consequent bestraft.*"

De pedagogische relatie is van groot belang voor een goede en gezonde ontwikkeling van kinderen, dit geldt ook in de sportwereld. Het is van belang dat er tussen trainer en kind een gezonde pedagogische relatie is.

Een 'gezonde' pedagogische relatie is van onschatbare waarde voor een gezonde ontwikkeling van kinderen. Het is daarom ook van belang dat een trainer er voor zorgdraagt, dat al het mogelijke wordt gedaan om een gezonde pedagogische relatie met de kinderen op

te bouwen. Om deze relatie op te bouwen heeft het NOC*NSF een aantal richtlijnen voor de trainer. Deze richtlijnen geven aan dat de trainer:

- Verantwoordelijkheid neemt en gezag uitstraalt;
- Grenzen en regels stelt;
- Duidelijkheid biedt;
- Vriendelijkheid en enthousiasme uitstraalt;
- Actief luistert en ingaat op gevoelens;
- Aandacht heeft voor fundamentele levensbehoeften zoals veiligheid, verbondenheid en waardering;
- Behoedzaam is in het aanraken van kinderen zonder daarbij de spontaniteit te verliezen;
- Een voorbeeldfunctie heeft en een positief identificatiemodel is voor sporters.

Pedagogische principes

Een optimale pedagogische relatie kan worden bereikt door het toepassen van een aantal pedagogische principes. De volgende pedagogische principes worden in de reader van het NOC*NSF onderscheiden:

Empathie

Het zich kunnen inleven in het gevoelsleven van kinderen. Sluit aan bij de belevingswereld van het kind en maak gebruik van de fantasie van een kind. Hierdoor wordt een gevoel van veiligheid opgebouwd.

Openheid

De trainer dient zijn eigen mogelijkheden en onmogelijkheden onder ogen te durven zien. Stel je op als rolmodel, straal passie uit voor wat je doet maar durf je eigen fouten of nare buien toe te geven. Dit maakt dat je kinderen met een open houding kan benaderen, wat een positieve invloed heeft op het werkklimaat in de groep.

Belangstelling voor de ontwikkeling van het individu

Het ene kind is niet met het andere te vergelijken. Ieder kind moet op zijn eigen niveau worden beoordeeld en worden gewaardeerd. Dit verhoogt het gevoel van eigenwaarde (zelfwaargenomen competentie) van kinderen.

Stimuleren van bewegen

Kinderen hebben behoefte om te bewegen, laat ze dus ook veel bewegen. Het kind wil graag leren. Zorg dat ze daarom veel verschillende bewegingsvormen worden aangeboden. Zorg voor veel variatie in de les. Te lang stilstaan bij één bepaald onderwerp is nog erg moeilijk. Het hoe van bewegen is nog niet belangrijk. Het bewegen is nu nog veel belangrijker dan hoe het goed gedaan zou moeten worden

Duidelijkheid en structuur

Kinderen hebben behoefte aan goed afgebakende grenzen van wat wel en niet kan en aan hoe een oefening er wel en niet uit moet zien. Probeer daarin vooral uit te stralen dat de grenzen en jouw rol als trainer niet bestraffend, maar beschermend is voor iedereen.

Beperking van het competitie-element.

Te veel accent leggen op het onderling vergelijken van prestaties heeft alleen maar negatieve gevolgen. Drang om te presteren is niet erg, zolang het maar niet ten koste gaat van het kind zelf of anderen. Laat ze onderzoeken wat hun mogelijkheden en onmogelijkheden zijn.

Samenspelen met groepsgenoten

Een voorzichtig begin met groepsspelen is mogelijk. Van echt samenspelen zal alleen nog geen sprake zijn. We kunnen dat als volwassen trainer wel willen, maar de kinderen moeten

het ook kunnen. Leg, zeker vanaf een jaar of 10, de nadruk op samenwerking in oefenvormen. Kinderen zijn hier erg gevoelig voor. Het sluit helemaal aan op de ontwikkelingstaken waar ze als opgroeiend mens tegenaan lopen. Ze moeten het dus nog wel leren.

Bieden van een toekomstperspectief

Het bieden van een toekomstperspectief werkt sterk stimulerend. Het biedt een jongere een doel in de toekomst, bijvoorbeeld: "als je nu goed oefent, kun je over een paar maanden naar een hogere klasse."

Competentiegericht werken

Leren in een competentiegerichte leeromgeving veronderstelt dat de cursisten zelfsturend hun competenties verweven. De docent/ begeleider heeft daarin alleen een begeleidende rol.

In het huidige onderwijs wordt veel gewerkt met competentiegericht onderwijs, dit is niet nieuw in het 'oude leerstelsel' werd dit al gebruikt, op dit moment heet dit het beroepsbegeleidend onderwijs. Het richt zich op het vakbekwaam handelen. Niet de theorie staat centraal maar voornamelijk het juist handelen van beroep gerelateerde taken staan centraal.

Wat zijn competenties:

Een competentie is een geïntegreerde omschrijving van vaardigheden, houdingen en onderliggende kennis (inzichten), die een professional in staat stellen op het beroep gebaseerde taken, die deel uitmaken van een functie of rol, op een effectieve en efficiënte wijze te vervullen. Die integrale benadering betekent een andere benadering van de opbouw van het curriculum: in plaats van een lineaire structuur kent het curriculum een concentrische opbouw. Bijvoorbeeld van eenvoudige naar complexe taken of van sterk begeleid naar zelfstandig werken

Dimensies van het competentiebegrip

Specificiteit:

Het ontwikkelen en benutten en verder ontwikkelen van competenties vindt altijd plaats in een bepaalde context.

Integrativiteit:

Competenties zijn een ondeelbaar cluster van vaardigheden, kennis, attitude, eigenschappen en inzichten.

Duurzaamheid:

Kenmerkend voor een competentie is dat er sprake is van een zekere duurzaamheid. Tegelijkertijd weten we dat competenties veranderlijk zijn in de tijd. De duurzaamheid van competenties wordt met andere woorden bepaald door de in tijd en plaats bepaalde context van het handelen.

Handelingsgerichtheid:

Competenties zijn verbonden met handelen, met activiteiten of taken.

Leerbaarheid:

"Een competentie is niet in één keer overdraagbaar." Er is leertijd nodig om competenties te verwerven.

Onderlinge afhankelijkheid:

De verschillende competenties staan in een bepaalde relatie tot elkaar. Van een voorwaardelijke relatie zal in veel gevallen geen sprake zijn. In een aantal gevallen echter zal het verwerven van de ene competentie noodzakelijk zijn om een andere te kunnen verwerven.

(Merriënboer, c.s. 2002)

Wat kan een docent of opleider doen om studenten competentiegericht op te leiden (Peter Teune, 2008):

1. Analyseer de beroepen waar de opleiding voor opleidt en stel de benodigde competenties vast. Gebruik hierbij kritische beroepssituaties.
2. Ontwerp opdrachten en leersituaties, waarmee studenten deze competenties kunnen behalen. Zorg hierbij voor:
 - Betekenisvolle contexten, bij voorkeur in samenwerking met innovatieve bedrijven en instellingen.
 - Afwisseling in materialen en werkvormen.
 - Keuzemogelijkheden binnen de kaders van de doelen
 - Goede begeleiding, zowel gericht op inhoud als op het proces.
3. Werk samen met (innovatieve) bedrijven en instellingen en benut de leermogelijkheden die zich daar voordoen. Zorg voor duidelijke stage opdrachten, een goede begeleiding en duidelijke afspraken met het stagebedrijf.
4. Ontwikkel toetsvormen die passen bij de aard van de beoogde kennis.
5. Streef naar een lerende organisatie binnen de opleiding en stimuleer docenten/ begeleiders om zich nieuwe competenties eigen te maken.

De student en competentiegericht onderwijs.

Metacognitieve vaardigheden spelen een belangrijke rol bij het zelfstandig leren. Het gaat om vaardigheden als:

- Het kunnen plannen van activiteiten
- Reguleren van de eigen inzet en motivatie
- Monitoren en bijsturen van het eigen leerproces
- Zelf evalueren of de beoogde doelstelling is bereikt.

Er moet niet vanuit gegaan worden dat studenten deze vaardigheden altijd beschikken. Zij dienen hierbij ondersteund te worden, waarbij de docent hen begeleidt bij de aanpak en uitvoering van de taak. Hierdoor leert de student stapsgewijs zelf te gaan plannen, monitoren en evalueren. (Peter Teune, 2008)

Belangrijk is dat de opdrachten een juiste moeilijkheidsgraad hebben en voldoende uitdagend zijn. Geleidelijk worden de opdrachten complexer en bestaan ze uit meerdere deelstappen

Zelfstandig werken behoort tot de executieve functies van de hersenen. Veel wetenschappers benadrukken juist het belang van het trainen van deze functies. Als studenten zelf taken leren plannen en keuzes mogen maken zoals bij probleemgestuurd onderwijs, hebben zij hier later profijt van dit is ook bij competentie gericht leren het geval. Wel is het van belang dat er goede begeleiding is. Behalve goede begeleiding is het gevoel van veiligheid, vertrouwen, voldoende rust en frisse lucht, goede relatie met docenten en studenten, geaccepteerd worden zoals je bent en acceptatie van het maken van fouten blijken belangrijke basisvoorwaarden om te kunnen leren. (Peter Teune, 2008)

Uit onderzoek van het SCO- kohnstamm instituut blijkt dat de gemiddelde student een balans wil zien tussen:

- Theorie en praktijk
- Klassikaal onderwijs en projecten
- Achter de computer bezig zijn en in het bedrijfsleven
- Vrijheid en stabiliteit
- Structuur en flexibiliteit

Uit dit onderzoek blijkt dat studenten niet terug willen naar het vroegere onderwijs. Het nieuwe onderwijs past bij de nieuwe generatie studenten.

Voor en nadelen van competentiegericht leren:

Voordeel van competentiegericht onderwijs boven de formulering van eindtermen zijn; Competenties verouderen minder snel, de formulering van het beroeps- en opleidingsprofiel komen dichterbij elkaar, opleidingseisen worden praktijkgericht geformuleerd. Competenties bieden betere aanknopingspunten voor doorstroomprogramma's en overlap bij opleidingen wordt zichtbaar zodat verbredingsmogelijkheden duidelijk worden.

De nadelen zijn een minder nauwkeurige sturing (kan ook een voordeel zijn) en toetsen is lastiger.

- Wat zijn criteria waarmee je bepaalt of een student een competentie beheerst;
- Veel verantwoordelijkheid ligt bij studenten (kan ook een voordeel zijn);
- Is er voldoende sturing vanuit de opleiding?;
- Zijn docenten goed voorbereid op een rol als coach of begeleider?

Onderzoek naar effecten van competentiegericht onderwijs(Peter Teune, 2008)

Er is nog nauwelijks onderzoek gedaan naar de effecten van competentiegericht onderwijs. Dit komt mede omdat effectmeting op dit moment niet goed mogelijk is. Dit komt omdat er niet één vorm van het competentiegericht onderwijs is, opleidingen werken dit verschillend uit. Ook word in het competentiegericht onderwijs gedeeltelijk andere doelen nagestreefd dan in het traditionele onderwijs, wat de vergelijkbaarheid moeilijk maakt.

Aikido

Aikido is het best te omschrijven als een bewegingskunst die het best te gebruiken is als een manier om jezelf te verdedigen. De sport is ontstaan uit het Aiki-jutsu een van de oudste Japanse krijgskunsten. Deze krijgskunst werd beoefend door de samoerai. Tegenwoordig wordt aikido ook veel gebruikt door politiekorpsen en veiligheidsdiensten. In het aikido gebruik en vervorm je de kracht van je tegenstander, hierdoor heb je als aikidoka zelf weinig lichaamskracht nodig. Je controleert en neutraliseert de aanval. Het aikido kent geen aanvalstechnieken en zoekt ook niet de confrontatie met een tegenstander op. In het aikido zit ook een vorm van meditatie. Je leert hoe je je lichaam en geest harmonisch samen moet laten werken. Uiteindelijk leer je de volgende punten;

1. Flexibel zijn.
2. Je kunnen focussen/concentreren.
3. In evenwicht of in balans blijven.
4. Het ontwikkelen van een goede timing.
5. Het maken van een goede afstand tussen jezelf en je tegenstander.
6. Het ontwijken van aanvallen.
7. Ontspannen en rustig zijn.
8. Creatief zijn.

Het grootste verschil tussen het aikido en ander vechtsporten is dat er in het aikido geen competitie zit en is puur defensief. Het aikido wordt beoefend in een zaal met matten op de grond, de zaal wordt ook wel een Dojo genoemd. De kleding tijdens het sporten bestaat uit een wit aikido pak, deze wordt ook wel een Keigogi genoemd.

Het woord Aikido bevat drie elementen:

Ai	-	合	-	Harmonie, eenheid
Ki	-	氣	-	Mentale, innerlijke energie
Do	-	道	-	Weg, manier, oefening

Aikido is ontwikkeld door Morihei Ueshiba uit Japan, ook wel O'sensei genoemd. Zijn vader was samoerai. Als kind was Morihei lichamelijk zwak, dit compenseerde hij met zijn scherpe geest en leergierigheid. De vader van Morihei wilde dat zijn zoon zich bezig hield met Sumo worstelen, hardlopen en zwemmen om lichamelijk sterker te worden. Uiteindelijk ontmoette Morihei Sakaku Takeda, een grootmeester in het Daito-Ryu en het Aiki Jutsu. In de loop van de jaren leerde Morihei veel over het Budo (of te wel krijgskunsten). In 1927 richtte Morihei zijn eigen dojo op in Tokyo. In deze dojo gaf Morihei les aan leerlingen en ook aan de politie en het leger.

Bushi-Dojo

Bushi-Dojo is een actieve en snelgroeiende aikido vereniging die in 1986 is opgericht door Leo Keuvelaar. De vereniging heeft inmiddels 400 leden en vijftien locaties in Rotterdam en regio. De vereniging trekt een breed publiek van jongeren en ouderen, dames en heren, en allochtonen en autochtonen. De Aikidoka's worden verdeeld over de lessen naar leeftijd en gradering.

Bij Bushi-Dojo gaat het niet alleen om aikidoles geven, ze doen veel meer. Zo wordt er training gegeven bij bedrijven en in het onderwijs worden leraren getraind waardoor ze zich veiliger voelen op school.

Ook heeft Bushi-dojo veel aandacht voor de sportpedagogische competenties van de begeleiders. Mede hierdoor willen ze graag meewerken aan het onderzoek om de competenties in beeld te brengen en de succesfactoren, knelpunten en voorwaarden m.b.t. optimale pedagogische competenties uit te wisselen met het GOAL! project en betrokken partners.

De locaties van Bushi-Dojo

Bushi-Dojo heeft 15 locaties in Rotterdam en regio, namelijk:

1. Dojo Barendrecht
2. Dojo Beek
3. Dojo Beverwaard
4. Dojo Hendrik Ido Ambacht
5. Dojo Hordijkerveld Aalsdijk
6. Dojo Hordijkerveld Rekerdijk
7. Dojo Oud-Beijerland
8. Dojo Pernis
9. Dojo Poortugaal
10. Dojo Rotterdam Charlois
11. Dojo Rotterdam de Kuip

12. Dojo Rotterdam centrum
13. Dojo Schiedam
14. Dojo Spijkenisse
15. Dojo Vlaardingen

Ons onderzoek zal zich richten op de jeugd, de locaties waar de jeugd traint:

1. Dojo Barendrecht
2. Dojo Hendrik Ido Ambacht
3. Dojo Oud Beijerland
4. Dojo Pernis
5. Dojo Poortugaal
6. Dojo Rotterdam Centrum
7. Dojo Rotterdam Charlois
8. Dojo Rotterdam Hordijkersveld
9. Dojo Rotterdam STC
10. Dojo Spijkenisse

De bushi stijl

Vertaald in het Nederlands staat Bushi Dojo voor: "De plaats waar de krijgers trainen". Alle jeugdleden van Aikido vereniging Bushi Dojo ervaren op de mat op een speelse manier het "krijger zijn". Het trainen binnen Bushi Dojo staat voor hard trainen, conditie maar misschien wel bovenaan doorzetten.

Bushi kids

Jeugd stages

Af en toe worden er stages georganiseerd voor alle jeugdleden van de vereniging. Vaak wordt er tijdens deze stages les gegeven door een hoog gegradueerde, nederlandse of zelfs buitenlandse leraar. Op deze manier leren alle leden hoe het is om bewegingen op een andere manier uit te voeren en leren ze om hiervoor open te staan.

Inschrijven

Aikido Vereniging Bushi Dojo is aangesloten bij Aikido Kenshukai Nederland (AKN). Dit houdt in dat wanneer iemand lid wilt worden, hij/zij zich ook moet inschrijven bij de AKN. Leden zijn dus lid van Aikido vereniging Bushi Dojo en bij Aikido Kenshukai Nederland.

Regels in de Dojo

De dojo is de trainingsruimte, de plaats waar les in aikido wordt gegeven. Letterlijk betekent dojo 'weg plaats'. In de dojo gelden natuurlijk regels, de regels zijn:

1. Voor het binnenkomen in de dojo
Zie er op toe dat je je keigogi (aikidopak) en je obi (band) op de juiste manier draagt. Als je niet weet wat de juiste manier is, vraag dit dan aan iemand die het wel weet.
2. Binnenkomen in de dojo
Op het moment dat je de dojo binnenkomt, maak je bij de ingang van de dojo een staande buiging (ritsu-rei) in de richting van het portret van O Sensei. Buig niet te diep voorover want dat wordt als een slechte gewoonte beschouwd.
3. Groeten in seiza
Vervolgens loop je naar de hoek van de tatami (mat) en ga je in seiza (op je knieën zittend) zitten. In deze zittende positie rusten de handen op de bovenbenen waarbij de afstand tussen de knieën ongeveer twee vuisten bedraagt (de toegestane variatie in deze houding is het kruisen van de voeten). Groet vervolgens nogmaals het portret van O Sensei: plaats, terwijl je naar voren buigt, eerst je linkerhand en vervolgens je rechterhand plat voor je op de tatami; let op dat je je handen zo plaatst dat tussen duimen en wijsvingers een driehoek ontstaat. Pas na deze handelingen te hebben verricht, is het toegestaan de mat te betreden.
4. Binnenkomen van de sensei

Op het moment dat de sensei (leraar, degene die de les geeft) binnenkomt, moet iedereen netjes op een rij in seiza gaan zitten met het gezicht in de richting van het portret van O Sensei. Vanuit de positie van het portret gezien zitten de aikidoleerlingen van links naar rechts in aflopende volgorde van de behaalde dan- of kyu-graad.

5. Begin van de les

Iedereen groet in seiza het portret van O Sensei. Vervolgens groet iedereen de sensei terwijl deze de klas begroet. Tijdens deze laatste groet is het gebruikelijk onegaishimasu (onderwijs me alstublieft) te zeggen. Volg, bij de nu volgende warming-up, de oefeningen die de sensei voor doet.

6. Tijdens de les

Groet altijd eerst je partner voordat je met een oefening begint. Na de opdracht kotae (wisselen van partner) groet je af. Als de sensei langskomt om bepaalde dingen uit te leggen, dan groet je af richting sensei nadat hij/zij hiermee klaar is. Op het moment dat de sensei bij je partner iets voor doet, ga je in seiza zitten. Let erop dat ook tijdens de les je keigogi en obi correct worden gedragen. Herstel zonodig regelmatig het een en ander.

7. Te laat komen

Als je te laat komt, wandel dan nooit zomaar de dojo binnen als de sensei net iets aan de hele klas aan het uitleggen is. Blijf even wachten bij de deur tot de leerlingen op de mat staan. Dan kun je de dojo binnenkomen. Zodra je de eerste stap in de dojo zet, groet je staande het portret van O Sensei. Nadat je de dojo bent binnengekomen, loop je naar de shimoza (de lange kant van de tatami tegenover het portret). Vervolgens blijf je aan de rand van tatami staan tot dat de sensei je toestemming geeft om de tatami te betreden. Groet nu, na het betreden van de tatami, eerst weer het portret van O Sensei in seiza.

8. Eerder weggaan (of onderbreken van de les vanwege een blessure o.i.d.)

Als je eerder weg wilt, vraag dan eerst toestemming aan de sensei. Pas als deze je toestemming heeft verleend de tatami te verlaten, mag je weggaan. Denk erom dat je voordat je de tatami verlaat, eerst weer in seiza het portret van O Sensei groet. Bij het verlaten van de dojo groet je (voor de deuropening) opnieuw het portret en kun je de dojo verlaten.

9. Einde van de les

Ga, op het moment dat de sensei dit aangeeft, weer netjes in een rij in seiza zitten, net als bij het begin van de les. Groet nu eerst weer, in navolging van de sensei, het portret van O Sensei. Groet vervolgens de sensei. Daarbij is het de gewoonte om domo arigato gozaimas'ta (dank u wel, op een zeer formele manier) te zeggen. Dit betekent dat je hem/haar bedankt voor de les. Blijf in seiza zitten totdat de sensei de tatami heeft verlaten.

10. Verlaten van de dojo

Voordat je de tatami verlaat, groet je vanuit de hoek van de tatami in seiza nogmaals het portret van O Sensei. Maak bij het verlaten van de dojo, bij de ingang, nogmaals een buiging in de richting van het portret van O Sensei.

Vertrouwenspersonen

De vertrouwenspersonen kunnen helpen bij het oplossen van conflicten. Ook zijn ze aanspreekpunt voor medewerkers, studenten en bezoekers die te maken hebben met ongewenst gedrag zoals bijvoorbeeld seksuele intimidatie, pesten of discriminatie. De vertrouwenspersonen zijn er in principe voor iedereen die te maken heeft met ongewenst gedrag. Tevens zijn zij aanspreekpunt voor medewerkers die in de arbeidsrelatie in een conflict zijn gekomen waarbij de reguliere wegen niet tot een oplossing hebben geleid.

De taak voor een vertrouwenspersoon is om problemen door contacten en bemiddeling bespreekbaar te maken en daardoor bij te dragen tot de oplossing van deze problemen.

Wordt een probleem bij een van de vertrouwenspersonen gemeld, dan zal deze allereerst kijken of de kwestie niet al in behandeling is bij de verantwoordelijke instanties of functionarissen. Is dat wel het geval dan zal de vertrouwenspersoon zich terughoudend opstellen.

De vertrouwenspersoon onderzoekt het aangedragen probleem en beoordeelt door welke instantie(s) of personen de behandeling het beste kan geschieden. Vervolgens adviseert hij de klager.

De hulp van de vertrouwenspersoon kan drieledig zijn:

- De vertrouwenspersoon kan een advies geven, waarna de klager zijn probleem tracht op te lossen zonder verdere inschakeling van de vertrouwenspersoon.
- De vertrouwenspersoon kan het probleem voorleggen aan een persoon of instantie die het verder kan behandelen, waarbij de vertrouwenspersoon een eerste contact legt tussen de betreffende persoon of instantie en de klager.
- De vertrouwenspersoon kan tijdens de behandeling van de kwestie door andere personen optreden als bemiddelaar.

Welke aanpak ook wordt gekozen, de vertrouwenspersoon zal steeds zijn bemoeienis bepalen in overleg en met instemming van de klager en eventuele verantwoordelijke functionarissen.

Binnen bushidojo is de vertrouwenspersoon dhr. A. Hertogs.

Fight Right Keurmerk

Het NIVM heeft het stokje van de KNKF overgenomen als het gaat om de kwaliteit van de vechtsportclubs te waarborgen en te vergroten. Om deze reden is er door een expertgroep samen met het Nationaal Keuringsinstituut een keurinstrument ontwikkeld.

Bushi-Dojo beschikt over het Fight Right Keurmerk. Dit keurmerk wordt samengevat als volgt omschreven door de NIVM:

“Het Fight Right Keurmerk is een kwalitatief en onderscheidend keurmerk voor vechtsportclubs die de maatschappelijke en pedagogische waarde van vechtsport ondersteunen om zo de kwaliteit van het aanbod te verhogen en de veiligheid van sporters te waarborgen”.

Aikido en Bedrijf

De Aikido vereniging Bushi-Dojo is nauw verbonden aan KOI (Keuze Opleidings Instituut) en geeft al jaren trainingen aan patiënten en verpleegkundigen. Het unieke is dat zowel patiënten als verpleegkundigen met elkaar trainen. Ook is Bushi-Dojo verbonden met Zterk.

Keuze Opleidings Instituut (KOI)

In 2000 begon KOI als een klein bedrijfje, maar het bedrijf is inmiddels uitgegroeid tot een opleidingscentrum met alle denkbare programma's op het gebied van agressie management, communicatie, veiligheid en nazorg. Leo Keuvelaar is trainer en eigenaar van KOI.

De huidige maatschappij legt een grote druk op mensen. KOI zorgt dat u zich door persoonlijke ontwikkeling staande kunt houden. Individueel of in een groep, thuis of op het werk. De praktijkgerichte trainers van KOI beschikken over diverse specialismen. Onder meer op het gebied van veiligheid, communicatie, opvoeding en voeding; De trainers kunnen nazorg bieden, maar vooral ook onderwijs. Hierbij ligt de nadruk op het ontwikkelen van vaardigheden en kwaliteiten, in combinatie met houding en kennis.

“Onze missie is een positief veranderingsproces in gang te zetten voor mens en maatschappij. De trainers worden gedreven door passie en zorgen ervoor dat zij, in welke

organisatie en doelgroep ook, daadwerkelijk iets voor u betekenen. Keuze Opleidings Instituut (KOI) verzorgt "no-nonsense " trainingen die hoogrendement voor uw organisatie opleveren".

Programma's

De praktijkgerichte trainers van KOI beschikken over diverse specialismen. De trainers worden bijna wekelijks geschoold om hun kennis up to date te houden en mee te bewegen met veranderingen.

Met opdrachtgevers vanuit onderwijs, sociale diensten, jeugdzorg, gemeenten, politie, beveiligingsdiensten en hulpdiensten, stads en streekvervoer, ziekenhuizen, voetbalorganisaties enz. hebben zij langdurige relaties opgebouwd.

Door Leo Keuvelaar zijn ervaringen in het onderwijs is Keuze advies, training & opleiding vooral actief in de onderwijssector. Veel docenten zijn getraind in het systeem van Keuze en voelen zich beter voor de klas. Veel onderwijs ondersteunend personeel voelt zich veiliger in de school. Het trainen van lichaamsstaal en mentale uitstraling zijn de basis maar ook het fysieke deel geeft veel zelfvertrouwen.

Zterk Training en Advies

Zterk Training en Advies is ooit begonnen vanuit een passie voor het Aikido en het plezier hebben in het les geven. Deze passie is verweven in alle programma's die worden aangeboden. Na het volgen van diverse opleidingen, vele ervaringen en veel tips zijn ze gekomen waar ze nu zijn.

Aikido Vereniging Bushidojo, Keuze Opleidings Instituut en Ztop Rotterdam hebben geholpen met het ontwikkelen van kwalitatief hoogwaardige trainingen. De programma's die worden aangeboden hebben zich de eerste paar jaar voornamelijk gericht op leerlingen van het basis- voortgezet en middelbaar beroeps onderwijs. Tegenwoordig worden er nog steeds wekelijks trainingen in het onderwijs verzorgt, maar ook wordt Zterk in gehuurd door Keuze Opleidings Instituut om nationaal trainingen te verzorgen aan bedrijven en instellingen.

Het doel van Zterk is zoveel mogelijk kinderen, jongeren en volwassen kennis, ervaringen, tips en handvaten aan te bieden waardoor ze zich sterker kunnen voelen in situaties die soms lastig, vervelend of zelfs bedreigend zijn. Vaak handelen mensen vanuit aangeleerd gedrag. Door mensen handvaten te geven, ze te laten voelen en ervaren hoe het anders kan en door plezier te hebben in de trainingen leren mensen omgaan met lastige situaties.

Uit ervaring blijkt dat mensen, ongeacht hun leeftijd, het beste leren door plezier te hebben. Bij Zterk wordt er naar gestreefd iedereen na afloop van een training met een goed gevoel weg te laten gaan.

Erkenningen

Zterk Training en Advies is erkent en gecertificeerd door:

- CRKBO
- FOG
- KNKF
- KOI
- Calibris

Programma's

Aikido Clinics

Het doel is bedrijven, scholen en leerlingen kennis te laten maken met het Aikido. Deze Aikido clinics zijn begonnen met behulp van Aikido Vereniging Bushi Dojo.

Voel je sterk

Het doel is kinderen te leren omgaan met pestgedrag en het aanleren van zelfbescherming in geval van lastige, intimiderende of bedreigende situaties.

Weerbaarheidstrainingen

Het doel van de training is dat leerlingen zich prettiger en zekerder gaan voelen. Ze worden bewuster van hun eigen mogelijkheden en hun lichaamshouding en uitstraling zal veranderen.

Sociale vaardigheidstraining

Het doel is doormiddel van Aikido leerlingen op een prettige en veilige manier leren omgaan met elkaar.

Praktisch beveiligen

Praktisch beveiligen is een op verdedigingskunst gebaseerd programma dat ondersteuning kan geven bij de module beveiligen en is speciaal ontwikkeld voor de VMBO-SDV en VMBO-LDV gerichte leerweg.

Bijlage 2 Betrokkenen bij het project

Naam	Functie	Doelgroep trainingen	Datum interviews & observatie	Locatie
Leo Keuvelaar	Oprichter Bushi-dojo Praktijkopdrachtgever	Volwassenen	Kennismaking: 23-09-2013 Deelname training: 22-11-2013 Interview: 19-12-13	Portugaal Hendrik-Ido-Ambacht Portugaal
Patrick Schuilenburg	Trainer jeugd	Jeugd 4t/m12 jaar	13-12-2013 16:00-18:00	Oud-Beijerland
Jeroen Stoute	Trainer jeugd	Jeugd 5t/m14 jaar	18-12-13 12.00 interview 13.00- 18.15 observatie	Charlois & Portugaal
Aad Hertogs	Trainer jeugd	Jeugd 5t/m14 jaar	20-12-13 16:30-18:30	Barendrecht
Fethi Demiryurek	Kerndocent ISO (CMV) Begeleidend docent in het project	NVT	ledere woensdag	Museumpark
Szabinka Dudevszky	Onderzoeksleider Time out/Rebound Kenniscentrum Talentontwikkeling Coördinator afstudeeropdrachten Masteropleiding Pedagogiek Opdrachtgeefster project	NVT	17-09-2013 26-11-2013	Museumpark
Carla Melchior	Onderzoeksmanager en projectleider bij het Kenniscentrum Talentontwikkeling Docent onderzoeksvaardigheden Social Work bij ISO Opdrachtgeefster project	NVT	17-09-2013	Museumpark
Hans van den Broek	Docent Hogeschool Rotterdam	NVT	09-10-2013	Museumpark

Bijlage 3 De opgestelde interviewvragen

Interview Leo Keuvelaar

1. Hoe lang bestaat Bushi-Dojo al?
2. Hoe zit het bestuurlijk niveau van Bushi Dojo in elkaar?
3. Bestaat de vereniging uit alleen vrijwilligers?
4. Welke certificaten moet een vereniging hebben?

5. Wat zijn volgens u sportpedagogische competenties?
6. Hoe komt u aan de kennis over sportpedagogische competenties?
7. Waarom is het inzetten van deze competenties belangrijk?
8. Wat is er in de loop van de tijd veranderd aan het inzetten van sportpedagogische competenties?

9. Hoe zorgt u ervoor dat de leraren voldoende kennis hebben op het gebied van sport pedagogische competenties met betrekking tot Aikido?
10. Wordt er eens in de zoveel tijd gekeken of een leraar de sportpedagogische competenties nog wel in zet en op de goede manier inzet in zijn lessen?

11. Welke certificaten moeten leraren van Bushi Dojo in hun bezit hebben?
12. Waar moeten de leraren naast de certificaten aan voldoen?
13. Welke gedragsregels vindt u belangrijk voor leraren?

14. U heeft verteld dat Bushi-dojo niet alleen een aikido vereniging is, maar dat er vanuit Bushi-dojo ook bedrijven zijn ontstaan. Kunt u hier iets meer over vertellen?

15. Welke mensen zijn er nog meer bij Bushi-dojo betrokken naast de leraren (vrijwilligers)? En zijn deze mensen ook bewust bezig met sport pedagogische competenties?

16. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?
17. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?
18. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?

19. De resultaten van het onderzoek bij Bushi Dojo moeten uiteindelijk overdraagbaar zijn naar andere sportverenigingen.. Wat zou u aan deze verenigingen willen meegeven als het gaat om het inzetten van sportpedagogische competenties?

Interview trainers

1. Wat weet u over sport pedagogische competenties?
2. Hoe heeft u de kennis over sport pedagogisch competenties op gedaan?

3. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?
4. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?

5. Waarom is het belangrijk om een vertrouwensband op te bouwen met kinderen?
6. Hoe bouwt u een vertrouwensband op met de kinderen?

7. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?

8. Welke geschreven en ongeschreven regels zijn er voor de kinderen in de dojo?
9. Hoe worden deze regels vormgegeven?
10. Wie heeft deze regels opgesteld?
11. Wat zijn de consequenties wanneer een kind zich niet aan de regels houdt?

12. Welke afspraken zijn er gemaakt met ouders?
13. Hoe worden deze afspraken gemaakt met de ouders?
14. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de ouders?

15. Wat zijn de gedragsregels voor de leraren?
16. Wie heeft deze gedragsregels opgesteld?

Interview NIVM (fight right keurmerk)

1. Wat is het fight right keurmerk?
2. Wanneer komt een vereniging in aanmerking voor het fight right keurmerk?
3. Hoe worden vereniging getest of ze in aanmerking komen voor het fight right keurmerk?
4. Moet het keurmerk na bepaalde tijd opnieuw aangevraagd worden? Hoe gaat dit in zijn werk?
5. Gaan jullie tussentijds langs bij verenigingen om te controleren of zij daadwerkelijk aan de eisen voldoen?
6. Wat is de gedachte achter het fight right keurmerk?
7. Waarom is dit keurmerk ontstaan?
8. Hoe belangrijk vindt het NIVM pedagogische competenties binnen een sportschool?

9. Op de site staat dat jullie een begeleidingstraject geven met betrekking tot het pedagogisch klimaat. Wordt deze cursus herhaalt en hoe vaak moet dat?
10. Hoelang duurt het begeleidingstraject?
11. Wie mogen het begeleidingstraject volgen (ook vrijwilligers en ondersteunende leraren)?

Bijlage 4 Het observatieinstrument

Observatielijst pedagogische competenties

De sportleiders zorgen voor een veilig en ordelijk klimaat.

De sportleider:	Toelichting:
noemt elke deelnemer bij zijn naam	•
maakt het rustig als dat nodig is	•
maakt omgangsregels duidelijk	•
is ontspannen	•
heeft gezag	<ul style="list-style-type: none"> • dominant • gelijkwaardig • natuurlijk gezag • geen gezag
werkt samen	<ul style="list-style-type: none"> • met assistent • andere trainer of functionaris
sluit ordelijk af	<ul style="list-style-type: none"> • spreekt deelnemers toe • laat opruimen

De sportleiders en de jeugdprofessionals zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten, zodat er een motivatiegericht klimaat ontstaat.

De sportleider:	Toelichting:
laat sportief gedrag zien	<ul style="list-style-type: none"> • toont plezier in de sport, • kan tegen zijn verlies, • doet mee
benoemt hoe deelnemers met elkaar omgaan	•
stimuleert en motiveert om tot goede prestaties te komen	•
geeft positieve aandacht	•
zorgt voor goede sfeer	<ul style="list-style-type: none"> • gebruik humor • one of the guys • geeft kinderen ruimte voor praatje, dolletje

De sportleiders bieden een didactisch onderbouwd programma.

De sportleider:	Toelichting:
heeft een actieve houding	• gebruikt zijn handen
groepeert de deelnemers aan het begin van het programma	<ul style="list-style-type: none"> • bepaalt hoe leerlingen binnenkomen (1 voor 1, worden opgehaald, zelfstandig), • waar ze plaats nemen (bank, rij)
legt de opdracht duidelijk uit	<ul style="list-style-type: none"> • kort en bondig, • met voorbeeld • goed te verstaan • taalgebruik past bij doelgroep
doet voor	<ul style="list-style-type: none"> • laat zelf beweging, opdracht zien • laat deelnemer voordoen
neemt een strategische positie in	<ul style="list-style-type: none"> • staat voor de deelnemers, • heeft overzicht, kan

	deelnemers waarnemen
legt de spelregels duidelijk uit	
zorgt voor overzichtelijke opbouw	<ul style="list-style-type: none"> • blokken, • structuur, • inleiding (warming-up), kern, afbouw, cooling down (spelvorm)

De sportleiders hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd.

De sportleider:	Toelichting:
laat blijken dat hij ziet hoe het met een deelnemer gaat	<ul style="list-style-type: none"> • benoemt hoe het met een deelnemer gaat, • laat dit op andere (non-verbale) manier blijken
geeft feedback	<ul style="list-style-type: none"> • geeft aan wat hij observeert • wat goed gaat, wat beter kan
geeft passende, uitdagende opdracht	<ul style="list-style-type: none"> •
legt doel van opdrachten uit	<ul style="list-style-type: none"> •
betreft deelnemers bij activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> • nodigt uit • stelt vragen aan deelnemers
stelt reële persoonlijke leerdoelen voor deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> •
geeft ondersteuning aan deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> • geeft aan hoe het beter kan, wat nodig is, • laat andere deelnemer(s) helpen
geeft positieve aandacht	<ul style="list-style-type: none"> • benoemt goede kwaliteiten • motiveert • stimuleert • geeft gerichte complimenten, • beloont • leidt negatieve aandacht af
beïnvloedt groepsproces positief	<ul style="list-style-type: none"> •
kan in handelen rekening houden met kenmerkend gedrag van jongeren	
kan in handelen rekening houden met opvallend gedrag van jongeren	

De sportleiders en de jeugdprofessionals werken met de jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport. Denk aan het bereiken van doelen en doorzettingsvermogen.

De sportleider:	Toelichting:
benoemt kwaliteiten van deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> •
gaat in gesprek met deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> •
vraagt door	<ul style="list-style-type: none"> •
vat samen	<ul style="list-style-type: none"> •
geeft individuele aandacht	<ul style="list-style-type: none"> •
legt relaties tussen kwaliteiten in sport en andere leefgebieden	<ul style="list-style-type: none"> •

Bijlage 5 Uitgewerkte observatielijsten

Observatie 1

Oud-Beijerland

13-12-2013 16:00-18:00

Leeftijd 4 t/m 6 en 7 t/m 12 jaar.

Indicatoren

De sportleiders zorgen voor een veilig en ordelijk klimaat.

De sportleider:	Toelichting:
noemt elke deelnemer bij zijn naam	Ja, hij spreekt de kinderen aan met de naam.
maakt het rustig als dat nodig is	Hij laat de kinderen soms even praten, gaat even mee in de gesprekken, maar brengt de aandacht van de kinderen uiteindelijk weer naar de les.
maakt omgangsregels duidelijk	Hij benadrukt tijdens de les vaak de voorzichtigheid (zowel met hun eigen lichaam als met dat van anderen).
is ontspannen	
heeft gezag	Hij heeft een meer gelijkwaardige band met de kinderen.
werkt samen	N.v.t.
sluit ordelijk af	Hij sluit de training af met een spelletje (voetje van de vloer) en de 'groet'.

De sportleiders en de jeugdprofessionals zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten, zodat er een motivatiegericht klimaat ontstaat.

De sportleider:	Toelichting:
laat sportief gedrag zien	Hij toont plezier in de sport bij het voordoen van de oefeningen.
benoemt hoe deelnemers met elkaar omgaan	Hij benadrukt de voorzichtigheid en het 'elkaar helpen' vaak.
stimuleert en motiveert om tot goede prestaties te komen	Hij legt vaak het belang uit van de oefeningen, maakt oefeningen zwaarder door ze langer te maken en stimuleert om de oefeningen met het 'zwakke been' te doen.
geeft positieve aandacht	Hij geeft aan wanneer iets goed gaat.
zorgt voor goede sfeer	Hij maakt een praatje met de kinderen, gebruikt humor (ook tijdens de oefeningen) en stelt zich gelijkwaardig op.

De sportleiders bieden een didactisch onderbouwd programma.

De sportleider:	Toelichting:
heeft een actieve houding	
groepeert de deelnemers aan het begin van het programma	Leerlingen komen zelf binnen en bepalen de eigen plaats. Alleen als de kinderen te dicht bij elkaar staan vraagt hij de kinderen om zich te verplaatsen.
legt de opdracht duidelijk uit	Hij gebruikt een aikidoboekje als voorbeeld en doet zelf ook oefeningen voor.
doet voor	Hij doet zelf een aantal oefeningen voor.
neemt een strategische positie in	Hij staat voor de groep en heeft een goed overzicht.

legt de spelregels duidelijk uit	
zorgt voor overzichtelijke opbouw	Er is een vaste opbouw in de training (warming-up, oefeningen en afsluitend spel) waar de kinderen gewend aan lijken te zijn.

De sportleiders hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd.

De sportleider:	Toelichting:
laat blijken dat hij ziet hoe het met een deelnemer gaat	
geeft feedback	Hij geeft het aan als hij vooruitgang ziet bij de kinderen. Als een kind een oefening nog niet heel goed beheerst geeft hij tips.
geeft passende, uitdagende opdracht	De oefeningen zijn aangepast aan het niveau van de kinderen. De kinderen oefenen op hun eigen niveau. Hierbij krijgen de 'goede' kinderen ook de mogelijkheid om de andere kinderen (op een positieve manier) te helpen.
legt doel van opdrachten uit	Hij geeft het belang van de oefeningen aan.
betreft deelnemers bij activiteiten	
stelt reële persoonlijke leerdoelen voor deelnemers	Hij geeft aan welke opdrachten nog goed geoefend moeten worden (voor de kinderen verder kunnen met andere opdrachten).
geeft ondersteuning aan deelnemers	Hij laat de 'goede' kinderen de andere kinderen helpen en tips geven. Ook geeft hij zelf tips over de oefeningen.
geeft positieve aandacht	Hij geeft aan wat de kinderen goed doen, motiveert om te blijven oefenen en met het zwakke been te oefenen.
beïnvloedt groepsproces positief	Een kind wat veel aandacht nodig heeft wordt uit de groep gehaald en krijgt een coachende rol, waardoor ze de overige kinderen niet meer stoort.
kan in handelen rekening houden met kenmerkend gedrag van jongeren	
kan in handelen rekening houden met opvallend gedrag van jongeren	Bij ditzelfde kind benoemt hij het goede gedrag dat hij in een vorige les heeft gezien bij haar. Hij vraagt haar om dit gedrag deze les weer te laten zien.

De sportleiders en de jeugdprofessionals werken met de jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport. Denk aan het bereiken van doelen en doorzettingsvermogen.

De sportleider:	Toelichting:
benoemt kwaliteiten van deelnemers	Geeft ieder kind meerdere complimenten als ze een techniek goed kunnen of hem een trucje laten zien
gaat in gesprek met deelnemers	Luistert naar de verhalen van de kinderen tussen de oefeningen door en vult het gesprek aan. Maakt voor en na de training praatje met de ouders.
vraagt door	Vraagt veel door op het verhaal van een kind. Of bij een vraag van een kind over de techniek.
vat samen	Vat soms het verhaal van een kind samen.
geeft individuele aandacht	Maakt een praatje met ieder kind en met de

	ouders na de training
legt relaties tussen kwaliteiten in sport en andere leefgebieden	

Observatie 2

Barendrecht

20-12-13 16:30-18:30

Leeftijd 5 t/m 9 en 9 t/m 14 jaar

Indicatoren

De sportleiders zorgen voor een veilig en ordelijk klimaat.

De sportleider:	Toelichting:
noemt elke deelnemer bij zijn naam	Stelt nieuwe kinderen aan begin van de les voor bij naam. Spreekt alle kinderen uit de les aan bij naam.
maakt het rustig als dat nodig is	Geeft bij de kinderen aan dat zij best lol mogen maken maar dat ze ook wel moeten blijven opletten tijdens de uitleg
maakt omgangsregels duidelijk	Aan het begin van de les legt hij uit hoe het groeten werkt aan de nieuwe kinderen. Kinderen hoeven verder niet te herinnerd worden aan de regels.
is ontspannen	Staat met een ontspannen houding voor de groep en geeft les met enthousiasme
heeft gezag	Heeft natuurlijk gezag, hoeft kinderen gemiddeld een keer bij naam te noemen om hun aandacht terug te krijgen.
werkt samen	Laat de kinderen hem helpen tijdens het voordoen van de techniek
sluit ordelijk af	Heeft een vaste afsluiting namelijk het afgroeten (ontstaan vanuit het aikido)

De sportleiders en de jeugdprofessionals zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten, zodat er een motivatiegericht klimaat ontstaat.

De sportleider:	Toelichting:
laat sportief gedrag zien	Toont plezier in de sport. Vertelt met enthousiasme
benoemt hoe deelnemers met elkaar omgaan	Geeft aan dat je de technieken zachtjes en voorzichtig bij elkaar moet doen.
stimuleert en motiveert om tot goede prestaties te komen	Noemt kind bij naam en geeft compliment als iets goed gaat of beter dan de vorige keer.
geeft positieve aandacht	Negeert de kinderen die door hem heen praten en geeft aandacht aan de kinderen die goed naar hem luisteren.
zorgt voor goede sfeer	Gebruikt humor en geeft kinderen ruimte voor een praatje, dolletje (geeft aan dat de kinderen in de les lol mogen maken zolang het de les maar niet verstoord)

De sportleiders bieden een didactisch onderbouwd programma.

De sportleider:	Toelichting:
heeft een actieve houding	Gebruikt zijn handen tijdens uitleg en doet alle technieken voor.

groepeert de deelnemers aan het begin van het programma	Bepaalt hoe leerlingen binnenkomen (de kinderen uit de 2 ^e les mogen pas naar binnen komen als de 1 ^e les is afgelopen) Waar ze plaats nemen (in de 1 ^e les bepaald de leraar waar de kinderen zitten en naast wie ze zitten. Haalt onrustige kinderen uit elkaar) Stelt tijdens beide lessen de koppels samen die met elkaar de techniek gaan oefenen.
legt de opdracht duidelijk uit	Legt kort en bondig uit, laat de techniek als voorbeeld meerdere keren zien. De uitleg is goed te verstaan, staat met zijn gezicht naar de groep. Het gebruikte taalgebruik past bij de doelgroep.
doet voor	Laat zelf beweging, opdracht zien Laat deelnemer voordoen (hij doet de techniek samen met een leerling voor, laat ze hierna allemaal zelf oefenen in koppels)
neemt een strategische positie in	Kinderen op een rij, trainer staat voor hen met gezicht naar hen toe, heeft overzicht, kan deelnemers waarnemen. Dit doet hij door tijdens het oefenen bij alle koppels te kijken en te helpen.
legt de spelregels duidelijk uit	
zorgt voor overzichtelijke opbouw	Duidelijke opbouw (aangroeten, warming-up, kern spelletje en afgroeten/afsluiten)

De sportleiders hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd.

De sportleider:	Toelichting:
laat blijken dat hij ziet hoe het met een deelnemer gaat	Wacht met verdere uitleg tot hij alle aandacht heeft van de leerlingen
geeft feedback	wat goed gaat bij een leerling, legt uit wat hij/zij kan doen om de techniek nog beter te beheersen.
geeft passende, uitdagende opdracht	Past de opdrachten aan op het niveau van het kind.
legt doel van opdrachten uit	
betrekt deelnemers bij activiteiten	Laat kind helpen met techniek voordoen aan de groep.
stelt reële persoonlijke leerdoelen voor deelnemers	
geeft ondersteuning aan deelnemers	Laat leerling helpen met uitleg Laat de oudere leerlingen de jongere helpen.
geeft positieve aandacht	Benoemt goede kwaliteiten, motiveert, stimuleert en negeert negatieve aandacht
beïnvloedt groepsproces positief	
kan in handelen rekening houden met kenmerkend gedrag van jongeren	
kan in handelen rekening houden met opvallend gedrag van jongeren	

De sportleiders en de jeugdprofessionals werken met de jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport. Denk aan het bereiken van doelen en doorzettingsvermogen.

De sportleider:	Toelichting:
benoemt kwaliteiten van deelnemers	Complementeert de kinderen met wat ze goed kunnen en laat ze het ook voor de groep voordoen
gaat in gesprek met deelnemers	Tussen het oefenen door loopt hij alle kinderen langs om te helpen of tussen door een grapje te maken. Maakt voor en na de training een praatje met een paar ouders.
vraagt door	
vat samen	Vat voordat de kinderen mogen oefenen nog even de techniek kort samen. (neemt het nog even kort door.
geeft individuele aandacht	Gaat iedereen langs tijdens het oefenen. Stelt de nieuwe kinderen voor. En noemt iedereen bij naam als hij hen aanspreekt. Maakt voor en na de training een praatje met de ouders en hun kinderen.
legt relaties tussen kwaliteiten in sport en andere leefgebieden	Probeert ook de link te leggen in het omgaan met elkaar in de dojo en hoe je met elkaar omgaat op school.

Observatie 3

Charlois

18-12-13 13:00- 15:00

Leeftijd 6 tot 9 en 9 tot 12 jaar

Portugaal

18-12-13 16:15- 18:15

Leeftijd 5 tot 9 en 9 tot 14 jaar

Indicatoren

De sportleiders zorgen voor een veilig en ordelijk klimaat.

De sportleider:	Toelichting:
noemt elke deelnemer bij zijn naam	Ja, hij spreekt de kinderen aan met de naam.
maakt het rustig als dat nodig is	Wanneer het wat onrustig is gaat hij daar even in mee, maar wanneer hij verder wil met de les, brengt hij de aandacht van de kinderen weer bij de les.
maakt omgangsregels duidelijk	De kinderen hoeven niet herinnert te worden aan de regels, zij weten deze regels. Alleen bij nieuwe truckjes wijst hij op de veiligheid.
is ontspannen	Hij staat ontspannen en zelfverzekerd voor de groep.
heeft gezag	Hij heeft een gelijkwaardige band met de kinderen met daarin natuurlijk gezag. Wanneer hij praat zijn de kinderen stil, hij hoeft niet om hun aandacht te vragen.
werkt samen	N.v.t.
sluit ordelijk af	Na een afsluitend spel worden de kinderen bij elkaar geroepen en wordt er afgesloten met een praatje over de nieuwsbrief en andere agendapunten. De laatste groep ruimt gezamenlijk de matten op.

Bespreking observatie

Ons viel op dat er bijna geen regels uit gelegd worden, maar dat ook niet nodig is. Hoe kan dit?

Uitleg:

De omgangsregels weten de kinderen die al langer trainen, de nieuwe kinderen zien het gedrag van de andere kinderen en gaan hierin mee. Hierdoor gaan ze op een rij zitten, zitten ze rechtop enzovoort.

De sportleiders en de jeugdprofessionals zetten het welzijn, het plezier en succeservaringen van de jeugdigen centraal tijdens het sporten, zodat er een motivatiegericht klimaat ontstaat.

De sportleider:	Toelichting:
laat sportief gedrag zien	Hij toont passie en plezier voor zijn sport, hij doet mee met oefeningen en spelletjes en is hierin sportief.
benoemt hoe deelnemers met elkaar omgaan	Bij nieuwe truckjes wijst hij op de veiligheid, voor de rest weten de kinderen hoe zich te gedragen.
stimuleert en motiveert om tot goede prestaties te komen	Hij motiveert de kinderen telkens bij het uitleggen van een oefening en stimuleert hen om de oefening ook met hun 'zwakkere' kant te doen. Ook bij zware oefeningen stimuleert hij de kinderen om het beste uit zich zelf te halen, maar wel naar hun lichaam te luisteren en te stoppen wanneer het pijn doet. Maar op een gegeven moment stonden 2 jongens continu met elkaar te klieren, deze jongens leek hij te negeren, hij zei er niks van tot zij elkaar gingen slaan met hun banden.
geeft positieve aandacht	Hij benaderd de kinderen positief, ook wanneer iets niet goed gaat, legt hij op een positieve manier uit hoe het beter kan.
zorgt voor goede sfeer	Er is in de les ruimte voor een dolletje, hier gaat hij zelf in mee, maar wanneer hij verder wil met de les krijgt hij de aandacht van de kinderen er zo weer bij.

Bespreking observatie:

We vroegen hem waarom hij de 2 klierende jongens niet gelijk aansprak op hun gedrag, maar dit pas deed toen ze met hun banden elkaar gingen slaan.

Uitleg leraar:

Wanneer 2 kinderen er beide voor kiezen te gaan klieren in plaats van te trainen is dat hun verantwoording. Maar toen zij elkaar gingen slaan met de banden werd de hele groep hier door afgeleid en dat vind ik niet kunnen. Ik leg graag de verantwoording bij de kinderen, ze moeten niet voor mij hun best doen, maar echt omdat ze dit zelf willen. Dus wanneer iemand kiest om te blijven klieren, is dat zijn verantwoording en ziet hij dat waarschijnlijk terug bij zijn examen.

De sportleiders bieden een didactisch onderbouwd programma.

De sportleider:	Toelichting:
heeft een actieve houding	Gebruikt gebaren en doet dingen voor bij de uitleg.
groepeert de deelnemers aan het	De kinderen komen vaak iets eerder om nog even

begin van het programma	te spelen met de bal. Wanneer het tijd is klap of fluit hij 1 keer en dan gaan de kinderen netjes in een rij zitten.
legt de opdracht duidelijk uit	Hij legt de opdracht eerst uit, doet het dan met 1 leerling voor of laat andere leerlingen het samen voordoen. Zijn uitleg is duidelijk verwoord en goed te verstaan.
doet voor	Hij doet de oefeningen vaak voor samen met een leerling.
neemt een strategische positie in	Bij het uitleggen staat hij voor de groep, wanneer de kinderen bezig zijn neemt hij afstand zodat hij overzicht heeft over de gehele groep.
legt de spelregels duidelijk uit	Ja zijn uitleg bij elke oefening is compleet.
zorgt voor overzichtelijke opbouw	Er is een goede opbouw, er wordt begonnen met een warming up, daarna een kern waarin bepaalde truckjes geoefend worden, afgewisseld met een spelletje, aan het eind wordt er een rustig spel gedaan om af te sluiten. De kinderen lijken gewend te zijn aan deze opbouw, deze volgorde hoeft niet aangegeven te worden door de trainer.

De sportleiders hebben een coachende relatie met de deelnemende jeugd.

De sportleider:	Toelichting:
laat blijken dat hij ziet hoe het met een deelnemer gaat	
geeft feedback	Hij doet actief mee met de les en is vaak een koppeltje met een kind, dit wisselt hij door zodat alle kinderen met hem kunnen oefenen. Kinderen die een bepaalde oefening lastig vinden geeft hij individuele aandacht, waarin hij de opdracht rustig voordoet. Bij verbetering geeft hij complimenten.
geeft passende, uitdagende opdracht	Alle kinderen van verschillende niveaus krijgen dezelfde opdrachten, wanneer een groepje de opdracht onder de knie heeft, geeft hij hen alvast een volgende opdracht. De opdrachten zijn aangepast op het niveau en de leeftijd van kinderen. Voorbeeld: De kinderen die al goed kunnen rollen mogen kunstjes doen over de kast, maar hij geeft voor de kinderen die er minder goed in zijn de mogelijkheid om dit gewoon op de mat te doen.
legt doel van opdrachten uit	Hij vertelt waarom een bepaalde oefening gedaan wordt en wat het doel is.
betreft deelnemers bij activiteiten	Hij stelt continu vragen aan de kinderen waardoor de kinderen hun aandacht bij de les houden en zelf over dingen nadenken.
stelt reële persoonlijke leerdoelen voor deelnemers	Hij heeft goed door wanneer een kind iets makkelijk vindt of moeilijk. Wanneer het te makkelijk is wordt er een uitdagendere opdracht gegeven.

geeft ondersteuning aan deelnemers	Hij helpt kinderen die moeite hebben met oefeningen. En soms laat hij de kinderen, die een oefening al onder de knie hebben, de andere helpen.
geeft positieve aandacht	Hij geeft aan wat de kinderen goed doen, motiveert om te blijven oefenen en met het zwakke been te oefenen.
beïnvloedt groepsproces positief	Zorgt dat iedereen met iedereen oefent, geen vaste koppels dit zorgt ervoor dat niemand buitengesloten wordt. Spreekt kinderen die de training verstoren aan op hun gedrag. Voorbeeld: Op een gegeven moment waren 2 jongens elkaar aan het slaan met hun band, omdat dit de groep stoorde nam hij deze jongens apart en wees hen erop dat ze de rest van de groep hiermee afleidde.
kan in handelen rekening houden met kenmerkend gedrag van jongeren	Hij past zijn lessen en houding aan de leeftijdscategorie aan. Hij weet welk gedrag bij welke leeftijd normaal is en speelt hierop in.
kan in handelen rekening houden met opvallend gedrag van jongeren	Er zitten soms kinderen tussen die anders zijn dan andere kinderen, maar hij behandelt deze op de zelfde manier als de rest van de groep.

De sportleiders en de jeugdprofessionals werken met de jeugdigen aan de ontwikkeling van vaardigheden die zij ook kunnen gebruiken buiten de sport. Denk aan het bereiken van doelen en doorzettingsvermogen.

De sportleider:	Toelichting:
benoemt kwaliteiten van deelnemers	Wanneer een kind iets heel goed kan, mag hij dit voordoen voor de rest van de groep.
gaat in gesprek met deelnemers	Maakt een praatje met de kinderen voor de les, maar ook met de ouders. Hij wil weten hoe het met ze gaat.
vraagt door	
vat samen	
geeft individuele aandacht	Geeft kinderen die individuele aandacht nodig hebben deze aandacht. Oefent wat vaker samen met deze kinderen.
legt relaties tussen kwaliteiten in sport en andere leefgebieden	Legt tijdens de les de essentie van aikido uit aan de kinderen. Dit doet hij met een voorbeeld uit het dagelijks leven. "Wat als iemand jou slaat, mag je dan als aikidoka terug slaan?" 1 kind antwoorden met ja, waarop hij vertelde dat je kan terug slaan, maar bij aikido juist leert de dingen op een andere manier op te lossen.

Interview Leo Keuvelaar**1. Hoe lang bestaat Bushi-Dojo al?**

“Als vereniging nu 28 jaar en voordat Bushi Dojo opgericht werd had ik al een jaartje of 4 getraind onder mijn oude leraar. Dus het trainen in Hendrik Ido Ambacht is al bijna 33 jaar.”

2. Hoe zit het bestuurlijk niveau van Bushi Dojo in elkaar?

“Voorzitter, secretaris, penningmeester. Ik zelf ben secretaris.”

3. Bestaat de vereniging uit alleen vrijwilligers?

“Ja, er zijn wel mensen die een soort onkostenvergoeding krijgen, voor de rest wordt niemand betaald. Dit is ook het karakter van de vereniging, als mensen leraar willen worden met de reden: ‘dan kan ik geld verdienen’, dan zeg ik ‘dan moet je maar geen leraar worden’. De intentie moet zijn, ik wil heel graag trainen en les geven en dan komt er misschien vanzelf wel een keer een vergoeding.”

4. Welke certificaten moet een vereniging hebben?

“Fight Right Keurmerk is eigenlijk een erkenning die je krijgt vanuit het ministerie of het NOC*NSF dat je erkend vechtsport mag doen. Je kunt het Fight Right Keurmerk zien als beloning voor onze inspanningen van de afgelopen jaren. Op het moment loopt de verlenging, je krijgt een nieuw onderzoek of je nog aan alle verplichtingen doet.

Verder hebben alle leraren die bij mij les geven opleidingen gehad, het zijn dus allemaal competentie gerichte leraren. Dus iedereen heeft een certificaat, een bewijs van, dat ze les mogen geven.”

5. Wat zijn volgens u sportpedagogische competenties?

“In mijn wereld, goed met mensen om kunnen gaan, je als leider op kunnen stellen en hoe je met kinderen omgaat. Maar ook hoe je met bekende aandoeningen als ADHD, PDD-NOS, autisme omgaat. Daar worden overigens alle leraren in geschoold, ze volgen trainingen op het gebied van ADHD en het autismespectrum. Ze leren hoe ze daar mee om moeten gaan. De belangrijkste competentie is het plezier en de passie hebben voor het aikido.”

6. Hoe komt u aan de kennis over sportpedagogische competenties?

Sportsupport, opleidingen van NOC*NSF en aikido Nederland, daar halen wij onze cursussen vandaan. Maar vooral de ervaring die de leraren opdoen bij hun eigen training en wat ze van mij oppikken als trainer en docent in de dojo, van wat ik denk dat goed voor de kinderen is. We komen bijna 3 keer per week bij elkaar om het hier over te hebben. We leren van elkaar.”

7. Waarom is het inzetten van deze competenties belangrijk?

“Onze vereniging bestaat op basis van respect en een soort familiegevoel wat we met elkaar hebben. Ik ben een gerespecteerd leraar op het moment dat ik les geef, maar daarna ben ik wel gewoon weer Leo. Vooral het familiegevoel is een van de belangrijkste drijfveren van de club. Ons grote probleem in de toekomst gaat ook worden omdat familiegevoel te houden, we komen over een jaar of 5 wel aan de 1000 leden. Er worden maatregelen genomen, er komt een stichting boven de vereniging.”

8. Wat is er in de loop van de tijd veranderd aan het inzetten van sportpedagogische competenties?

“Het is veel meer geworden, maar we hebben nu ook te maken met veel moeilijkere kinderen. Je krijgt in je lessen veel meer te maken, in tegenstelling tot 20 jaar geleden, met kindertjes die in het autismespectrum zitten en dus andere aandacht nodig hebben als ‘normale’ kindertjes. Het aikido op zich is ongelooflijk goed voor die kinderen. We hebben in de club meerdere kinderen met autisme, ik zal 1 jongen als voorbeeld nemen: Hij traint nu meer dan 8 jaar bij ons, aan het begin kon hij echt geen voet voor de andere zetten, elke week trouw komt. Hij kon tot vorig jaar nog niet rollen, maar nu wel. Als je dan zo’n jongen ziet opbloeden is dat natuurlijk fantastisch.”

9. Hoe zorgt u ervoor dat de leraren voldoende kennis hebben op het gebied van sport pedagogische competenties met betrekking tot Aikido?

“Door 3 keer per week te scholen met elkaar. En als er opleidingen zijn dan worden die gevolgd, om de competenties optimaal te houden.”

Zijn de leraren verplicht de opleidingen te volgen?

“Dat is afhankelijk van wie het is. Er zijn mensen die ik het verplicht stel en er zijn andere mensen die van mij de keus krijgen. Neem Jeroen, die is verantwoordelijk voor 200 kinderen, ik vind dat die verplicht is omdat te doen en dat doet die ook. Maar iemand die af en toe les geeft, heb ik zoiets van dat komt wel, maar nu nog even niet.”

10. Wordt er eens in de zoveel tijd gekeken of een leraar de sportpedagogische competenties nog wel in zet en op de goede manier inzet in zijn lessen?

“Bij dojo bezoeken, die ik dan meestal doe, dan zie ik of mensen nog steeds op de lijn zitten/in de stijl zitten. Soms zie je dat mensen gaan dwalen en dan moet je corrigeren.”

11. Welke certificaten moeten leraren van Bushi Dojo in hun bezit hebben?

“Het certificaat van Bushi-dojo zelf, dat ze een interne opleiding hebben gedaan. En van FOG, geen VOG, die moet er ook bij, maar vanuit de FOG hebben ze een aantal papieren en vanuit aikido Nederland. Aikido Nederland is NOC*NSF, is het ministerie eigenlijk. Iemand die daar een opleiding heeft gedaan, heeft automatisch een geldige bevoegdheid om les te mogen geven. Er zijn nu ook 2 mensen bezig met een externe opleiding voor een echt pedagogisch-didactisch certificaat. Zij mogen dus dadelijk les geven op een MBO of VMBO.”

Dit is een groot verschil met andere verenigingen, zoals bijvoorbeeld de voetbal. “Ja, maar doordat je groot bent wordt je ook gehouden aan bepaalde verantwoordelijkheden. Ik moet er dus niet aan denken dat 1 van mijn leraren in de kleedkamer bij meisjes komt of aan kinderen zit. Als je heel groot wordt is er altijd de angst van gaat het allemaal nog wel goed. Maar je kunt ook niet overal bij zijn. Het is wel iets wat we in de gaten houden en vaak hebben we er gesprekken met elkaar. Dus de leraren van Bushi dojo zitten regelmatig bij elkaar in vergaderingen, waarbij ik uitspreek hoe we daarmee om moeten gaan. Vooral bij aikido is dit belangrijk door het vele lichamelijke contact. Het is wel goed om te weten, dat wanneer het niet goed zit mensen dit aanvoelen. Dit zijn voor mij wel de moeilijke dingen, de kinderen komen naar mij toe als er zoiets gebeurt. Ik ben verantwoordelijk en ik neem ook de verantwoording, hoe ernstig het ook is.”

12. Waar moeten de leraren naast de certificaten aan voldoen?

“Passie voor het aikido, anders moeten ze niet binnenkomen.”

13. Welke gedrageregels vind u belangrijk voor leraren?

“Respect, dat vind ik een moeilijk woord nu ik het zeg, want wat is nou respect. Wat respect voor de één is, is helemaal geen respect voor de ander. En verder denk ik de gedragsregels die algemeen geaccepteerd zijn en normale beleving van sport. En uiteraard altijd met passie en volgens mij als je zelf goed in elkaar zit als docent dan voelen leerlingen dat en geven zij zich ook ten volle.”

14. U heeft verteld dat Bushi-dojo niet alleen een aikido vereniging is, maar dat er vanuit Bushi-dojo ook bedrijven zijn ontstaan. Kunt u hier iets meer over vertellen?

“Mijn eigen bedrijf is hieruit ontstaan, KOI. Ik geef in Nederland heel veel training op het gebied van agressie management. Van bejegening toe tot omgaan met fysiek geweld. Met grote klanten als Ariva, Feyenoord, heel veel scholen, we trainen docenten om hoe ze daar beter mee om moeten gaan. Dat is ontstaan uit al die jaren aikido, dat bedrijf bestaat al 12 jaar. Ik werk dus 7 dagen in de week voor het aikido en voor de zaak. Aikido is ideëel, verdienen we geen geld mee. Toen ik mijn eerste zelfverdediging cursus ging geven, zag ik in 1 keer commercieel geld in mijn vereniging komen en dat kon niet. Dus zo is mijn bedrijf ontstaan. Ik heb altijd een bedrijf willen hebben, maar dat het op deze manier kwam uit het aikido had ik niet gedacht. Ik heb wel altijd gedacht dat het aikido voor mij heel groot zou worden.”

15. Welke mensen zijn er nog meer bij Bushi-dojo betrokken naast de leraren? En zijn deze mensen ook bewust bezig met sport pedagogische competenties?

“Nee eigenlijk niet.”

16. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?

“Vertrouwen, dat is de basis van alles. Als kinderen je niet vertrouwen of er is geen vertrouwen dan hoef je niks te doen. Zeker met de technieken die we bij aikido doen is het vertrouwen belangrijk. Dat is ook met volwassenen zo.”

17. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?

“Zeker, dat is een van de belangrijkste elementen. Ieder kind is anders. Je hebt kinderen die springerig binnen komen, laat die maar rustig op zijn knieën zitten. Ik wil zorgen dat ze een stukje gezonde discipline mee krijgen. Dus het geen wat ouders eigenlijk horen te doen, doen wij, daar komt het op neer. Als het vertrouwen met de kinderen er is en je krijgt kinderen zover dat als jij in je handen klapt ze op hun knieën gaan zitten, hoe je dat doet, doe je het maar zo werkt dat. Het heeft niks te maken met als je niet luistert sla ik je met een stok, helemaal niet. Maar kinderen doen dat dus als ze aan het systeem gaan wennen, aan het systeem van als ik fluit of in mijn handen klap gaan jullie op je knieën in een rij zitten. En waarom dat, dat bij de ene leraar heel goed overkomt heeft te maken met de basis van vertrouwen die je dan voelt met een leerling of de leerlingen met jou. Dat zijn moeilijke competenties of je die wel of niet kan ontwikkelen. Dat zijn gevoelscompetenties en geen aangeleerde dingen, maar dingen die je moet voelen.”

18. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?

“Ja en hoe. Van springertjes worden het kindertjes die eventjes hun mond kunnen houden als de leraar dat wil of even kunnen stilzitten als de leraar dat wil. Dat zijn gedragsveranderingen. Of kinderen die volledig a motorisch zijn en die we toch kunnen leren goed te gaan staan en goed contact te maken.”

Vertonen ze deze gedragsverandering alleen binnen Bushi-dojo of ook daarbuiten? “Nee, wij horen heel veel van ouders terug, het helpt heel veel en op school knappe de kinderen er ook van op. Dit is iets wat wij delen als leraren, het is veel meer dan alleen maar die sport doen op de vrijdagavond en moe worden. Het is een complete levensstijl, mijn leven dat ik naar mensen probeer over te brengen, of ze dat wel of niet oppakken is dan nog wat anders. Maar het is mijn zijn, mijn leven wat ze krijgen. Waardoor ik groot ben geworden en succesvol ben op een bepaalde manier. Uiteindelijk als mensen meegaan in dat stuk en je kan dat goed overdragen, dan breng je een verandering in de hersenen teweeg en dat is denk ik één van de belangrijkste dingen. Het is een verandering in de levenshouding.”

19. Waarom is de sfeer van aikido heel anders dan bij voetbal?

“Omdat, je hebt nu zelf 1x een training meegemaakt, als je wil dan kan je met het grootste gemak iemand zijn nek breken, iemand zijn hand, elleboog of vinger. Als je dat wil .. Maar de kunst is juist om in je hoofd te hebben dat, dat niet het doel is van technieken. Als je weet dat je een bepaald wapen in handen hebt, dan gebeurt er iets met je zelfvertrouwen. Het is veel meer dan alleen maar die vinger om proberen te draaien. Het is een spel tussen 2 mensen, waarvan de 1 op dat moment aanvalt en de ander een techniek doet die zover gaat soms, dat ze zeggen stoppen nu dat doet zeer. Je bent op een heel ander vlak met elkaar bezig, je zit op de rand soms van het spel terwijl je toch heel veel respect voor elkaar hebt. Als het er echt op aankomt kun je ook nog iets met de technieken. Het is dus veel meer dan alleen maar die training, ik wil dat als mensen van de training vandaan gaan ze de training in hun dagelijks leven meenemen. En als het nodig is er dan iets mee doen. In plaats van als je afgesneden wordt door een auto er dan achterna gaan om te vertellen wat een klootzak het is, kun je ook gewoon op je baan blijven en denken: ‘sukkel’. Dat heeft alles te maken met levensstijl. En kinderen met autisme hebben er veel baat bij omdat zij behoefte hebben aan zodra ze de dojo binnenkomen gaan zitten en wachten tot de leraar begint. Want dat is namelijk hun structuur. Als je ze dan aan kan wennen dat ze dat in de dojo doen, dan leeft dat verder door tot in het dagelijks leven.”

20. De resultaten van het onderzoek bij Bushi Dojo moeten uit eindelijk overdraagbaar zijn naar andere sportverenigingen.. Wat zou u aan deze verenigingen willen meegeven als het gaat om het inzetten van sportpedagogische competenties?

“Ik was vorige week bij een bedrijf met allemaal managers. En toen zei ik tegen hun: “hebben jullie er wel eens over nagedacht dat ze niet voor het bedrijf hoeven te werken, maar voor jou persoonlijk?” Ik heb er altijd voor gezorgd, je moet er voor zorgen dat de mensen voor jou komen, dat ze voor jou persoonlijkheid komen, jou integriteit. En niet naar één of andere machtswellusteling, wat je heel veel ziet in de vechtsportwereld, die jou even iets zal leren. Want ik leer net zoveel van mijn leerlingen als zij van mij. Ik denk dat je daar een beetje op het gebied van integriteit en op het gebied van hoe ga je met mensen om is denk ik de grootste les voor iedereen. Een trainer die zegt dan schop je hem maar voor zijn bek, doet het niet goed. Ik vind wel dat je, je mag verdedigen. Als één van de dames zich moet verdedigen, dat ze dat goed moet doen. Maar dat is een hele andere insteek, niet vanuit macht en power maar veel meer vanuit respect naar elkaar.”

Interview trainer 1

1. Wat weet u over sport pedagogische competenties?

"Ik weet dat sportpedagogische competenties verschillen met de Japanse manier van trainen. Sportpedagogische competenties werken meer vanuit de motivatie en wil van de kinderen, de Japanse manier van trainen is niet echt effectief bij kinderen. "

2. Hoe heeft u de kennis over sport pedagogisch competenties op gedaan?

"Vanuit de vereniging is er een speciale opleiding die erkend is door het NOC NSF."

3. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?

"Kinderen moeten ervaren dat ze dingen doen omdat ze het leuk vinden, niet omdat het moet. De verantwoordelijkheid ligt bij de kinderen zelf, in principe trainen ze alleen voor zichzelf. Als kinderen vragen hebben mogen ze die altijd aan mij stellen."

4. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?

"Dit doe ik eigenlijk bewust juist niet. Ik wil graag op een volwassen manier praten met de kinderen, want alleen dan nemen ze je serieus. Natuurlijk probeer ik wel moeilijke woorden te vermijden. Ook pas ik me vaak aan, aan de bui van de kinderen. Zijn de kinderen grapjes aan het maken, dan probeer ik ook veel grapjes in mijn uitleg te gebruiken. Als de kinderen serieus zijn, geef ik mijn uitleg ook op een serieuze manier. Het einddoel blijft altijd wel hetzelfde: dat de kinderen mijn uitleg begrijpen."

5. Waarom is het belangrijk om een vertrouwensband op te bouwen met kinderen?

"Dit is bij aikido erg belangrijk omdat er veel sprake is van lichamelijk contact, daarom moeten de kinderen mij en elkaar kunnen vertrouwen."

6. Hoe bouwt u een vertrouwensband op met de kinderen?

"Dit doe ik door tijdens de training rond te lopen en praatjes te maken met de kinderen, ook over dingen die buiten de training om spelen. Ik merk dat de kinderen dan steeds opener worden en steeds meer gaan vertellen. Een aantal kinderen bellen mij ook buiten de training om over andere zaken dan aikido, dit geeft mij een bevestiging dat de vertrouwensband sterk is. "

7. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?

"Ik denk dat de kinderen bij Bushi-Dojo normen en waarden meekrijgen die doorwerken in het persoonlijke leven van de kinderen, in de omgang met andere mensen. Er zijn kinderen die hier binnen zijn gekomen als 'stuiterballen' en nu veel beter 'beheersbaar' zijn."

8. Welke geschreven en ongeschreven regels zijn er voor de kinderen in de dojo?

"Er zijn vaste regels opgesteld in een etiquette. Deze regels staan op internet, maar ik kan ze niet uit mijn hoofd opnoemen. Ik heb zelf twee vaste regels in de training: netjes zitten en voorzichtig doen."

9. Hoe worden deze regels vormgegeven?

"Deze twee regels heb ik zelf opgesteld. Iedere trainer heeft de vrijheid om zijn of haar eigen regels op te stellen."

10. Wie heeft deze regels opgesteld?

"Deze twee regels heb ik zelf opgesteld."

11. Wat zijn de consequenties wanneer een kind zich niet aan de regels houdt?

“Er is niet echt een straf, ik vind het vooral belangrijk dat de kinderen de regels opvolgen omdat ze het belang ervan inzien, niet uit angst voor straf. Nieuwe kinderen krijgen een ‘hulpje’ die onder andere helpt met het aanleren van de regels, de nieuwe kinderen maken zich deze regels dan meestal automatisch eigen. Ik vind het belangrijk dat de regels niet ‘dwingend’ gebracht worden. “

12. Welke afspraken zijn er gemaakt met ouders?

“Er zijn niet echt vaste afspraken, sommige ouders maken uit zichzelf een praatje met mij, soms stap ik zelf naar de ouders toe.”

13. Hoe worden deze afspraken gemaakt met de ouders?

“Ik merk dat als ik zelf vaker naar de ouders toe stap, het contact vanzelf beter wordt en ouders ook vaker naar mij toe komen. Ouders weten wanneer ze tijdens een training binnen kunnen komen, dit soort zaken lopen eigenlijk vanzelf en hier zijn geen regels voor nodig.”

14. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de ouders?

“Vertrouwen hebben in de trainer en contact onderhouden met de trainer.”

15. Wat zijn de gedragsregels voor de leraren?

“Deze zijn er wel, maar ik weet ze niet allemaal uit mijn hoofd. Hierbij gaat het vooral om kloppen voordat je een meisjeskleedkamer ingaat en uitkijken met lichamelijk contact. Voor mezelf heb ik de regel ‘Doe geen dingen die je niet uit kan leggen aan de ouders’. “

16. Wie heeft deze gedragsregels opgesteld?

Vanuit Bushi-Dojo krijgen de trainers uitnodigingen voor workshops met betrekking tot bijvoorbeeld bepaalde stoornissen of seksuele intimidatie.”

Interview trainer 2

1. Wat weet u over sport pedagogische competenties?

Ik weet daar eigenlijk niet zo veel van. In het bedrijfsleven is het duidelijk maar hier is het lastig. Ik denk ook dat je er verschillende niveaus in heb. Je moet op een leuke manier overzicht kunnen houden op de groep, het moet leerzaam zijn, je moet je kunnen inleven, je moet herkennen wanneer ze een slechte dag hebben. Ook is het belangrijk dat je energie van de training krijgt zowel de kinderen als de trainers. Als dit het geval is heb je het goed gedaan.

Ook is het belangrijk om de training aan te passen op de les. Soms is een les strenger omdat de kinderen erg druk zijn. Je moet je dus kunnen snel aan kunnen passen. Alle leraren zijn anders, en geven de les ook op een andere manier. Er is niet één methode goed of fout, er zijn er meerdere.

2. Hoe heeft u de kennis over sport pedagogisch competenties op gedaan?

Is mij niet aangeleerd.

3. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?

Dat er een bepaalde afstand blijft, maar dat ze zich veilig voelen. Niet alleen tussen leraar en kind maar ook tussen de kinderen zelf. Dat er niet gepest word, of dat er kinderen achtergesteld worden.

- 4. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?**
Er moet constant aangepast worden op het gedrag, en ook moet het individueel bekeken worden. Soms moeten kinderen geremd worden en andere juist gestimuleerd.
- 5. Waarom is het belangrijk om een vertrouwensband op te bouwen met kinderen?**
Het is wel belangrijk maar wel tot zekere hoogte. Het is een leerling dus er blijft een bepaalde afstand. Wel moeten ze weten dat ze veilig zijn in de les. Er is bij Aikido pijn maar er moet geen pijn overblijven aan het eind van de les. Je komt dicht bij de kinderen zelf, maar wel op een afstand. Veiligheid is het belangrijkste van een les en ze verwachten van mij dat ik ingrijp als het niet goed gaat.
- 6. Hoe bouwt u een vertrouwensband op met de kinderen?**
Je heb een bepaalde band met de kinderen, door consequent te zijn, maar toch te laten zien dat je er voor ze bent.
- 7. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?**
Ja, soms duurt het wel een half jaar tot een jaar, maar vaak zie je dat de kinderen meer rust hebben als ze langere tijd aan het trainen zijn. Niet altijd sommige kinderen moeten ouder worden willen ze meer rust krijgen. In de les word hier ook op getraind.
- 8. Welke geschreven en ongeschreven regels zijn er voor de kinderen in de dojo?**
De regels zijn hier relatief makkelijk in vergelijking met Japan. Als kinderen de zaal in komen moeten ze netjes groeten. Als ze binnen zijn gaan ze op de mat zitten in een volgorde van band, hoog naar laag. Als er iets verteld word is de rest stil en er moet serieus gewerkt worden. Het moet geen strafkamp worden maar er moet wel geluisterd worden. Na de les word er netjes af gegroet
- 9. Hoe worden deze regels vormgegeven?**
Respect naar elkaar is erg belangrijk, je traint samen. Als de respect weg is word er ingegrepen. De regels bij vraag 8 worden zijn altijd van toepassing. Maar zijn wel redelijk flexibel omdat het om kinderen gaat.
- 10. Wie heeft deze regels opgesteld?**
Aikido zelf heeft deze regels opgesteld. De regels zijn bijna overal hetzelfde. De oprichter heeft een boek geschreven waar de etiquette instaan. Dit word hier niet echt streng gedaan. Ze krijgen alleen de basis mee.
- 11. Wat zijn de consequenties wanneer een kind zich niet aan de regels houdt?**
Ze worden een paar keer gewaarschuwd, daarna moeten ze langs de kant, lukt het daarna nog niet, moeten ze de les verlaten.
- 12. Welke afspraken zijn er gemaakt met ouders?**
Ouders mogen erbij zijn, als ze de les maar niet verstoren en zich niet de kinderen bemoeien. Want er moet rust zijn.
- 13. Hoe worden deze afspraken gemaakt met de ouders?**
Word met de ouders besproken.
- 14. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de ouders?**
Er worden eigenlijk geen verantwoordelijkheden bij de ouders gelegd. Soms als een kind erg druk is, word er gevraagd of er een rust moment kan zijn voor de les. Maar

meer niet. Er word wel met de ouders gesproken over bijvoorbeeld medicijngebruik of dat er iets aan de hand is met het kind, waardoor het zo onrustig is.

15. Wat zijn de gedragsregels voor de leraren?

Er moet vooraf een verklaring zijn van goed gedrag. De regels moeten duidelijk zijn naar seksueel gedrag. Er word een bepaalde afstand bewaard, zo kan er nooit onduidelijkheid ontstaan. Zo gaat de trainer nooit de kleedkamer in, behalve bij noodgevallen. Dit is voor de veiligheid van de kinderen, maar ook voor de veiligheid van de leraar zelf.

16. Wie heeft deze gedragsregels opgesteld?

Bushi- Dojo

Interview trainer 3

1. Wat weet u over sport pedagogische competenties?

"Ik denk dat je als docent heel veel invloed hebt op de opvoeding van het kind, naast de ouders, school, buurtgenoten etc. Je bent een onderdeel van de opvoeding en hebt een belangrijke invloed op het gedrag van het kind. Voor mezelf probeer ik dan ook continue mijn eigen gedrag te reflecteren (welke invloed dit heeft op het gedrag van het kind, wat leert het kind hiervan, wat wil ik dat het kind leert). Soms vraag ik zelf ook aan de kinderen hoe ik moet handelen om hen te kunnen motiveren en te stimuleren. Maar per groep kinderen is het heel erg zoeken hoe je ermee om moet gaan."

2. Hoe heeft u de kennis over sport pedagogisch competenties op gedaan?

"Alle leraren krijgen opleiding, zowel extern van buiten de vereniging als intern van binnenuit de vereniging. Daarnaast hebben we geregeld een ledenvergadering waarin we zaken bespreken. De leraren hebben onderling ook veel contact, we kijken vaak bij elkaars lessen en dan bespreken we ook dit soort zaken."

3. Welke onderwerpen komen in de cursus aanbod? Moet deze cursus 1x in de zoveel tijd herhaald worden? Hoe wordt de stof aangeboden, alleen theorie of ook praktijk?

"Wat betreft de externe cursussen hebben we contact met Sport op Maat en Sport en Recreatie, vanuit hier krijgen we cursussen over bijvoorbeeld autisme, seksuele intimidatie, drukke groepen kinderen, pedagogiek, didactiek etc. Dit zijn theoretische cursussen die je meteen in de praktijk moet kunnen inzetten. Omdat we afhankelijk zijn van subsidiegelden kunnen niet alle cursussen door alle leraren gevolgd worden. Hierbij zorgen we ervoor dat de informatie wel onderling doorgegeven wordt door de leraren. Daarnaast zijn bijna alle leraren buiten de vereniging ook bezig met deze onderwerpen, of in een eigen bedrijf, of op een andere manier. Hierdoor hebben we allemaal naast een gezamenlijke visie, ook een eigen visie."

4. Wat vindt u belangrijk in de omgang met kinderen?

"Vanuit het traditionele aikido, vanuit Japan, hoort de leraar boven de groep te staan. Daar ben ik het niet helemaal niet mee eens, met de manier waarop je in die positie komt. Je hebt wel een andere rol in de groep, je hoort sturend en leidend te zijn. Je wordt boven de groep geplaatst, maar dit moet je niet afdwingen op een autoritaire manier. Dit hoor je te krijgen doordat je respectvol met de kinderen omgaat. De mate waarin je sturend of leidend bent is afhankelijk van de les en de groep."

5. In hoeverre bent u bewust bezig met het aanpassen van u gedrag richting de kinderen?

“Ja ik pas me aan, aan de leeftijdscategorie van de kinderen. De manier waarop je met de kinderen omgaat, en je taalgebruik is heel verschillend.

6. Waarom is het belangrijk om een vertrouwensband op te bouwen met kinderen?

“De vereniging is ooit begonnen als een hele hechte groep, als een familie. Dit gevoel willen we graag binnen de vereniging behouden. Daarnaast is veiligheid een belangrijk aspect binnen de vereniging. De leerlingen moeten zich veilig genoeg voelen om hun lichaam toe te vertrouwen aan mij en de andere leerlingen, want je doet elkaar zeer. Als dit gevoel van veiligheid er niet is, stoppen de kinderen. Kinderen (en ouders) vertellen ook persoonlijke verhalen aan mij, dit vind ik heel bijzonder.”

7. Hoe bouwt u een vertrouwensband op met de kinderen?

“Dit is per leraar verschillend, iedere leraar heeft een andere relatie met de leerlingen. Dit heeft te maken met de eigen achtergrond en visie. Zelf geef ik les vanuit passie, en dan komt er vanzelf een vertrouwensrelatie, dit groeit in verloop van tijd.

8. Ziet u veranderingen bij de kinderen in hun gedrag sinds zij bij Bushi-dojo trainen? Zo ja, welke veranderingen ziet u?

“Je ziet kinderen meegaan in de sfeer van de groep. Teruggetrokken kinderen krijgen in de loop van de tijd meer zelfvertrouwen en worden steeds meer opgenomen in het groepsproces. Daarnaast krijgen kinderen vanzelf een andere rol in de groep als ze beter worden in het aikido. Drukke kinderen worden door de groep ‘gedwongen’ tot rustig gedrag, de groep corrigeert het gedrag. Met aikido kan je dus heel veel gedragseffecten bereiken.”

9. Wat zijn de gedragsregels voor de leraren?

“Er zijn algemene gedragsregels voor de leraar, die vanuit het onderwijs gegeven worden. Die gedragsregels gelden voor ons ook, alleen ligt bij ons de nadruk misschien wat meer op andere zaken (met betrekking tot lichamelijk contact bijvoorbeeld).”

10. Welke geschreven en ongeschreven regels zijn er voor de kinderen in de dojo?

“Er zijn etiquetten waar leerlingen zich aan moeten houden, maar de manier waarop dit gedrag van kinderen bereikt wordt is wel heel erg aan het veranderen. Ik denk niet dat je dit moet bereiken met straf en sancties, ik ga gewoon een les geven en als ik ergens tegenaanloop ga ik dit op een andere manier proberen op te lossen, niet met straf en sancties.

11. Hoe worden deze regels vormgegeven?

“Zodra kinderen beginnen met aikido wordt ze niet meteen verteld wat de regels zijn en waarom ze zich hieraan moeten houden. Door gewoon met de groep mee te doen leren de kinderen vanzelf wat de regels zijn. Kinderen zien bij elkaar wat de regels zijn (bijvoorbeeld wat betreft het groeten en netjes zitten). Hierbij hoeven geen sancties te worden gegeven.

12. Welke afspraken zijn er gemaakt met ouders?

“Een tijdje geleden hebben we een discussie hierover gehad. De ene leraar wil geen ouders bij de les, omdat dit afleidt. Andere leraren vinden het juist fijn als de ouders erbij zijn, omdat ze dan bij de les betrokken kunnen worden. Ik denk ook dat de ouders betrokken moeten worden bij de groep, maar wel in de sfeer van het aikido. De ouders moeten bijvoorbeeld wel rustig blijven aan de kant als dit nodig is. Ook op

het gebied van communicatie ben ik een voorstander van het contact met ouders (bijvoorbeeld via een praatje, telefonisch of via de e-mail).”

13. Wat zijn de verantwoordelijkheden van de ouders?

“Ouders hebben geen specifieke verantwoordelijkheden. Ze worden wel betrokken bij bepaalde zaken, bijvoorbeeld het jeugdkamp. Verder houden we zelf de ‘touwtjes in handen’, ouders zitten vaak niet te wachten op extra verantwoordelijkheden. ”

Interview NIVM

1. Wat is het fight right keurmerk?

Het Fight right keurmerk is ontwikkeld door de NIVM samen met het Keurmerkinstituut ontwikkeld. Het keurmerk Fight Right waarborgt dat trainers en verenigingen verantwoord, pedagogisch en veilig omgaan met de vechtsport. Het NIVM heeft het alleen recht om dit keurmerk aan sportscholen te geven. Voor de sportvereniging is het keurmerk een middel om zich professioneel te onderscheiden en zich te positioneren in de maatschappij. Het is de bedoeling dat de sportverenigingen met dit keurmerk de positieve effecten van een vechtsport kunnen overbrengen. Tot slot zorgt het keurmerk er ook voor dat ouders hun kind naar een veilige vechtsportomgeving kunnen sturen met het juiste pedagogische klimaat.

2. Wanneer komt een vereniging in aanmerking voor het fight right keurmerk?

Alle vechtsportclubs komen in aanmerking voor het keurmerk. De vechtsportclubs kunnen zelf een aanvraag doen. Er hangt wel een prijskaartje aan het keurmerk. Dat moet je er wel voor over hebben. Vaak nemen we het keurmerk in projecten mee, zodat het de club geen geld kost.

3. Hoe worden vereniging getest of ze in aanmerking komen voor het fight right keurmerk?

Er zijn twee eisen waaraan een club moet voldoen voordat zij het keurmerk mogen dragen. Als eerst moeten zij een positief Fight Right-adviesrapport krijgen. Er vindt 1 keuring plaats door een externe keurmeester op de club zelf. Om deze keuring te halen moet de club aan meerdere uiteenlopende criteria voldoen op het gebied van onder andere de accommodatie, de veiligheid, de trainers, de maatschappelijke betrokkenheid van de club en het pedagogische en didactisch gehalte. Ook onderschrijft de club de erecode van de vechtsport. Naast deze criteria moet ook minstens één trainer van de club opgenomen zijn in het kwaliteitsregister van het NIVM.

4. Moet het keurmerk na bepaalde tijd opnieuw aangevraagd worden? Hoe gaat dit in zijn werk?

Keurmerk blijft 3 jaar geldig. Na drie jaar kunnen keurmerkhouders verlenging met drie jaar aanvragen. Dat doen ze door een checklist in te vullen (geven verklaringen af t.a.v. criteria). Deze checklist wordt ingestuurd naar de externe keurmeester ter beoordeling.

5. Gaan jullie tussentijds langs bij verenigingen om te controleren of zij daadwerkelijk aan de eisen voldoen?

Steekproefsgewijs brengen we bezoeken. Daarnaast worden signalen vanuit partners/werkveld altijd opgevolgd.

6. Wat is de gedachte achter het fight right keurmerk?

De vechtsport wordt de laatste jaren steeds meer populair. Het imago van vechtsporten is nog steeds niet altijd positief. Voor clubs is het daarom belangrijk om

transparant te zijn en zich kwalitatief en professioneel te onderscheiden en zich te betrekken bij de maatschappij.

7. Waarom is dit keurmerk ontstaan?

Binnen het programma Tijd voor Vechtsport ontstond de behoefte om te werken aan kwaliteit, transparantie en imago. Vanuit dit programma is in samenwerking met het Keurmerkinstituut ontstaan.

8. Hoe belangrijk vindt het NIVM pedagogische competenties binnen een sportschool?

Erg belangrijk!! Dit een van de belangrijkste eisen voor de clubs vanuit ons. We bieden de clubs ook cursussen en informatie aan over dit onderwerp.

9. Op de site staat dat jullie een begeleidingstraject geven met betrekking tot het pedagogisch klimaat. Wordt deze cursus herhaald en hoe vaak moet dat?

We ondersteunen de clubs bij het behalen van het keurmerk. Bijvoorbeeld met het uitwerken van zaken / documenten die nodig zijn voor de keuring. Ook doorlopen we met de club een stappenplan voordat ze het keurmerk mogen gebruiken.

10. Hoelang duurt het begeleidingstraject?

Dit is afhankelijk van de club. De ene club heeft meer criteria 'open' staan dan de ander.

11. Wie mogen het begeleidingstraject volgen (ook vrijwilligers en ondersteunende leraren)?

Het begeleidingstraject van Fight Right is bedoeld voor het bestuur van de club. Zij zijn verantwoordelijk voor het beleid binnen de club.